

SAZKEDİSİ

sayı 16

ÇIRAK ARANIYOR

Elim sanata düşer usta
Dilin küfre, yüreğin acıya
Ölüm hep bana
Bana mı düşer usta?

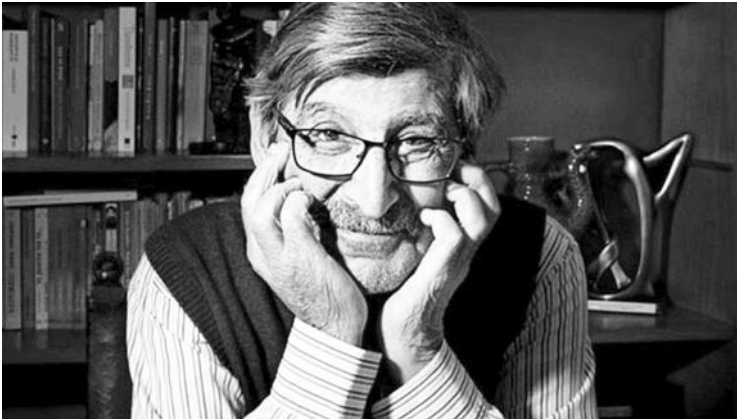
Sevda ne yana düşer usta
Hicran ne yana
Yalnızlık hep bana
Bana mı düşer usta?

Gurbet ne yana düşer usta
Sıla ne yana
Hasret hep bana
Bana mı düşer usta?

1978

REFİK DURBAŞ

Refik

- refik durbaş
- hüseyin ferhad
- hülya deniz ünal
- oya uysal
- gülce başer
- can ceylan
- m. mahzun doğan
- aydan yalçın
- olcay özmen
- hüseyin köse
- azime akbaş yazıcı
- nejan tulgar
- önder çolakoğlu
- beytullah kılıç
- oğuz demir
- eylem hatice bayar
- ümit yıldırım
- hüseyin peker
- salih bolat
- ömür özçetin
- ayşe özgür aydoğan
- ihsan baran
- ümit tunçağ
- yağmur sunar
- erkan karakiraz
- betül dünder
- erkut tokman
- khal torabully

refik durbaş

Kendisi de dahil hayata itirazdır.
Kendisine de karşıdır, itirazına da...
Savaşa karşı, ama kavganın yanında.
Barışa, özgürlüğe, vicdana taraftır.
Yolsuzluk, rüşvet yoktur defterinde.
Var oluşu baş eğmeyi reddinde.
Montaj, dublaj, kumpas bilmez.
Yazıldığı gibi yaşar anadilinde.
Edebiyatın isyankâr edepsizi,
Dünya halklarının ortak sesidir.
Düş ve gerçek, aşk ve karasevda
Bir de kendisi dışında her şeydir.
Şiir, şiirden başka bir şey değildir.

hüseyin ferhad

ay'a bansan nafiye

Tren ol, rötär yap

Tren ol, rötär yap

Şilep ol, demir al. Tanker ol,
demir at. Kalyon ol, yelken aç.
Andrea ol, Doria ol, git kayalıklara çarp

git Barbaros'a çarp

*Gece nasıl da kesif, zifiri
Ay'a bansan nafiye,
neydi raylara dair
yollara, denizlere dair
ikide bir yinelediğin o cümle:*

*–Yedi cihanı görür insan
bir damla gözyaşında bile*

Mektup Var!

Hülya Deniz Ünal'dan Nâzım Hikmet'e

"Bir gün benim güzel Türkçem de dünyada verimleri aranan bir dil olacak, o zaman da Nâzım Hikmet'in halkına ve dünya halkına hiç olmazsa şiirde getirmek istediği imkanlar anlaşılacak. Ne tuhaf şeyler söylüyorum. Bunları ancak sana yazabilirim ve sana yazarken bile tavra furuşluk etmeyeyim sakın, diye yüzüm kızarıyor ve utanıyorum!.

Bir tanem, bütün dünyada tanınmış bir şair olmak isterdim, niye bilir misin, kuzum inan ama, yalan söylüyorum, kaçamak yapmak istiyorum, tevil ediyorum zannetme, bütün dünyada tanınmış bir şair olmak isterdim. Pıraye'm ve bütün dünyada tanınmış ve bütün dünyanın en büyük şairini yaratabilmiş olsun diye. Kendimin değil, senin eserin olan Nâzım Hikmetin en büyük, en tanınmış olmasını isterdim. Yoksa sen olmasaydın, sırf şahsım için bir şöret arzulamanın ne kadar boş şey olacağını anlayacak kadar filozof ve ihtiyarım." (*)

-Nâzım Hikmet-
12 Aralık 2008 / İzmir

Sevgili Nâzım,

Doğruları söylerken bile yüzün kızarıyor senin, utanıyorsun. Ya biz ne yapalım, çok sevdiğin ülkende sana yaşattıklarımızın geriye

dönüşü var mı? **Balaban**, "Nâzım Hikmet'in tek suçu o dönemlerde dünyaya gelmiş ol-maktı." derken, ne kadar da doğru söylüyordu.

Utanmayı bilmenin erdem olduğunun unutulup gittiği bir zamanda yaşıyoruz artık. Gör-sen, tanık olsan eminim çok üzülürdün, iyi ki görmedin diye sevineceğim neredeyse.

Nedense seni "Nâzım Hikmet memleket, memleket Nâzım Hikmet" eşitliğinde düşünüyorum, yani ikinizi birlikte... Yani "Memleketimden İnsan Manzaraları"yla birlikte...

Anadolu'da eti acıyla terbiye ederler, acıya bu-layıp, acıya yatırarak... Sinirini alır, inceltirler. Acıya maruz kalan et başkalaşır. Bir yerden sonra acı, acı olmaktan çıkar, et acıya, acı ete alışır. İkisi bütünleşir, bambaşka bir şey olur çıkar. İnsan da acıyla başkalaşır, olgunlaşır.

Gerçi bir insanı on üç yıl beş ay hapiste yaşa-maya mahkûm etmek, Nâzım Hikmet'i yarat-maya yetmezdi. Bu, bir sürü nedenden yalnızca bir tanesi.

1938 yılına kadar şiirlerin ders kitaplarında okutuluyordu. Harp Okulu olayı patlak verdiğinde önce kitaplardan silindi adın. Askeri okulda okuduğun halde, askere alınmak istendin. Onca hapis yatmana rağmen hayattan hiç kopmadın. Kendi koşullarına göre hayatı yeniden ürettin. Türk ve dünya edebiyatına yeni eserler kazandırdın. Ne yazık ki Türkiye tari-

hinde öyledir. Önce camı kırarlar sonra yapıştırmaya çalışırlar. Seni ne kadar vatan-daşıktan çıkarmaya çalıştılsa o kadar Türkiye'li oldun. Ve sonuna kadar yaşadığın acıyı, sanatını besleme biçimine dönüştürdün sen. Külleneceğine alevlendin. Senin sanatını besleyen kaynaklar; tiyatro, hece, aruz, resim, halk, o halkın acıları, hapisane, hasret...

Halkını ve o halkın dilini sevdin, o halka ve konuştuğu dile inandın. Kendini geliştirdin sürekli, üstelik o çok zor koşullara rağmen. Öyle sıkı bir sanat disiplini uyguladın ki kendine, sanırım ancak yaşamak gerekir seni daha iyi anlayabilmek için. Yetenekten söz etmiyorum bile. Yetenek, yola çıkmak için gereklidir ancak. Sonrasında yukarıda andığımız diğer özelliklerle desteklenmezse bir işe yaramayacağını hepimiz biliyoruz. Sen değil misin *"Şiir öyle bir şeydir ki, bir yılan gibi neresinden darbe alıp kesilirse, diğer tarafları ayrı ayrı kıvrılır, hareket eder"* diyerek, dizeye böylesine doğru bir vurguyla anlamlar yükleyen? Böylesine bir dize anlayışıyla, güçlü bir şiire varılabiliirdi ancak. Öyle de oldu. Seni de aynı şiirlerin gibi düşünüyorum, nasıl bir darbe alırsa alsın, diğer taraflarıyla hareket edip kıvrılarak yaşayan... Tiyatroyla, destanlarla, senaryolarla, çevirilerle, ama illa ki de şiirle... Biçimde de içerikte de yenilikçiydin. Hayatın içinde ne varsa, senin şiirinde de onlar oldu, sen yaşamın içinde olan her şeyi şiire dâhil ettin, o güne kadar kullanılmamış sözcüklerle zenginleştirdin, yepyeni uyum ve ses öğeleri kazandırdın.

Yaşamında senin için hiçbir şey yapamadık, hatta vasiyetini bile yerine getiremedik. *"Yoldaşlar, ölürsem o günden önce yani/öyle gibi de görünüyor-/Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni/Ve de uyarına gelirse/ Tepemde bir de çınar olursa /Taş maş da istemez hani..."* demiştin, mezarının başına bir çınar ağacı olsun dikemedik ama...

UNESCO 2002 yılını senin 100'üncü Doğum

Yıldönümü'ne ayırdı. Türkiye genelinde Kültür Bakanlığı destekli parlak etkinliklerin yanı sıra, Moskova, Sidney, Kopenhag, Amsterdam, Berlin, Selanik, Bakü, Strasbourg, ,Johannesburg, Gelsenkirchen, Essen, Hamburg, Kudüs, Bremen ve Frankfurt'ta, yani tüm dünyada anıldın. Paris'te senin için bir Gala yapıldı, Londra'da bir oyun sahnelendi ve New York'ta da 14 Nisan'da yapılan, "Unutulmayan Şair Nâzım Hikmet" adlı etkinliklerle doğum yılın kutlandı.

100'üncü doğum yılında da, halkını ve o halkın dilini yüceltmeye devam ettin.

Ülkemdeki bütün çınarların sana bir gölge borcu olduğunu düşünüyorum. O çınarların koyu gölgesi de vicdanımıza düşüyor, başka ne diyeyim?

Eminim orada Piraye'yle sık sık bir araya geliyor, görüşüyorsunuzdur, Mehmet Fuat'ta katılıyordur size. Buralardan bir sürü haber getirmiştir sana, konuşmakla bitiremiyorsunuzdur. Sen mutlaka üretiyor, onlarla da paylaşıyorsunuzdur. Edebiyatla dolu sohbetlerinizin kıs-kanılacak kadar güzel ve çok keyifli geçtiğinden eminim.

Diyorum ki; kızıl saçlı bacına, yukarıdaki mektubunda yazdığın gibi, hiç utanmadan, yüzün kızarmadan, iç rahatlığıyla şunu söyleyebilirsin:

Piraye'n, dünyanın en büyük şairlerinden birini yarattı, içi rahat olsun.

Ve biz ona ne kadar teşekkür etsek azdır...

Aşk ve şiir iki büyük başkaldırı biçimiye eğer, siz bunu herkese örnek olacak biçimde başardınız.

Orada da birbirinize iyi bakın, kopmayın. Çünkü aşk da, şiir de sizinle besleniyor hâlâ.

Sevgi ve saygılarımla...

-

(*) **Nâzım Hikmet**, Nâzım ile Piraye / Mektuplar 1, Adam Yayınları 11. Basım, Ekim 1996, İstanbul.

Bu mektup, tarihsiz olmasına rağmen 1946 yılında yazılmış mektupların arasında durduğu için o yıl yazıldığı kabul edilebilir (H.Deniz Ünal).

*Unutulmayı biliyordum da nasıl bir şeydi unutmak. Ben sadece
göğsünde ağlayacak birini arıyordum ki orada, uzak kırlarda
sokulup gece uzandı yanıma. Badem ağaçları, yeşilin*

*açıktan koyuya kokusu,
ay hilal. Ah bir de sevgilinin suretini kalbime nakışlayan
nakkaş ki, aşk!*

*Bu harika âlemi çizen bir el varsa, çekilip öteye
seyretmiş olmalıydı bu güzelliği
ve eli öpülmeye değerdi.*

Bir yıldız kaydı, bir yıldız daha ve

-Beni bırakıp gitme dedim geceye.

-Beni niye bırakıp gittiler hep dedim kendime.

Eve girip çıkmışlığı vardı da yoksulluğun, tarifi zordu,

başkaydı,

bu fakir düşmüşlüğü kalbin.

*Unutulmayı biliyordum da nasıl bir şeydi unutmak. Orada,
uzak kırlarda, omuzlarımda lacivert ceketini gecenin.*

desen: oğuz demir

kıvırcık

gölce başer

Gecenin ortasından geçen iplik
Yokuşun tavanında gençliğim, gençliğimden kalan
Adımlarınla kıvrılan sessizlik
Güleç şerareler kıvrımlanan
Yeniden sevdiğimin kaldırımı seni

Uzan başım, ışığı al dişlerinin arasına
Yaşamışlığının sabahı bu, bul ve anla
Demli şelaleleri bulduğunu sonunda
Eşikte cereyanlar, koynunda karanfil tuzu
Sarınp iştahlı kanatlara adının iki başında

Gönlünden geçiyoruz şehrin
Uzayan şenlik izi, kuyruğumuz
Körfezi sevincinden tuttuğumuz
Şakağından yükselen kıvırcık
Tık nefes ortalıyor yayını

Oklarını bize yollayan kanatlı çocuk

kompozisyon

can ceylan

Yasaklı bir koyaktı sır cazibe merkezi
Tıknefes ukde sevinç feryat çigan külhani

Çeperi diken üstü pek fütursuz fitili
Kapılmak işten değil büyüsü gülden deli

Baş koyduk tan rahmine diz çöktürdü şehir-ana
Çark edip dümen kırdık zehir saçtı tornistana

Açtı ağzı yumdu gözü despotik devriyeler
Tavan yaptı sarmal boyut kinaye kustu imgeler

Burgacımız dört dönme ferah feza makamda
Son dönemeç düze inip çıkmak zordu huzura

m. mahzun doğan

caz günlükleri

... Ve "Afiyet olsun!" dedi Demirel ve yılbaşı ve Taksim'de patlayan bomba,

12 Aralık 1998, Cumartesi, Ankara

Bugün yoğun bir gün olacaktı. Yarın izin kullanabilmem için yedek sayfalar hazırlamam gerekiyordu. Üstelik bir de Edebiyatçılar Derneği'ne gitmem gerekiyordu öğle üzeri... Cumhuriyet Dönemi Türk Şiir Seçkisi için bir araya gelecektik. Bir de şu devlet sanatçılığı unvan töreni çıktı başıma. Evim de Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne yakın olduğu için, evden direk Köşk'e geçtim. Saat 11.00'deydi tören. Üstelik, S....'laydık evde. Doyasıya tembellik yapmak istiyordum.

Köşk'ün 5. Nizamiye Kapısı'na vardığımda, o 1995 yılını anımsadım. Ne çok girmiştim bu kapıdan. 1996'dan bu yana ise yolum düşmüyordu pek. Toplam iki kez gittim bu iki yıllık sürede. Biri **Cahit Külebi**'nin Cumhurbaşkanlığı Büyük Ödülü'nü aldığı anda... 1996 sonlarıydı. Siyah Beyaz'ın kültür sanat editörüydüm. Bir de, Edebiyatçılar Derneği yönetici ve üyeleri olarak, yaklaşık otuz kişiyle **Süleyman Demirel**'e çıkışımız vardı... Ne zamandı? Köşk'ten ayrılınca da topluca **Mehmet Kıyat**'ın galerisine (Doku Sanat Galerisi) gitmiştik.

Köşk'e vardığımda, her zamanki gibi nizamiyeden toplantı salonuna arabayla götürdüler bizi (gazetecileri). Gittiğimiz yer yeni salondur ve ilk kez giriyordum. Sanırım, 11.00'e 15 dakika falan vardı salona alındığımızda. Kameralar yerleştirildi, sahneye dönük olarak... Kış olduğu için her-

kes pardösü, palto ve montlarlaydı. Üstümüzdekileri asacak bir yer gösterilmedi. Kameraların arkasındaki duvar dibine üstüste yığıldık hepsini...

Saat 11.00'e gelirken Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel geldi, eşi **Nazmiye Hanım**'la birlikte. Sonra Başbakan **Mesut Yılmaz**, sonra Kültür Bakanı **İstemihan Talay** ve başka siyasiler... Sanatçıları tek tek ellerini sıkarak, öpüşerek salona almaya başladı Demirel. **Ali Poyrazoğlu**, **Ajda Pekkan**, **Levent Kırca** ilk gelenlerden oldu. Bizler, henüz sanatçılar gelmeden masaları kontrol etmiştik. Her masaya adlar yazılmış, kimin nereye oturacağı belli... Ancak, bir ayrıntı unutulmuştu... O kocaman salona dağılmış masalarda yüze yakın devlet sanatçısının yerini nasıl bulacağı? Bir kişi görevlendirilmiş yer gösterici olarak. **Gönül Yazar** örneğin, yerini arayıp dururken ilişti gözüme... **Nedret Güvenç**'e biz gösterdik yerini. **Selim İleri** geldi sonra... **Sezen Cumhuri Önal**... **Şener Şen** ve **Kamil Sönmez**, Çankaya Belediye Başkanı **Doğan Taşdelen**'le birlikte geldiler. Halk ozanı **Musa Eroğlu** da yanlarındaydı. Sonra **Nejat Uygur** ve **Münir Özkul**... Derken TRT'den ve Edebiyatçılar Derneği'nin etkinliklerinden tanıdığım sunucu Mehpere Çelik çıktı sahneye. TRT'nin hazırladığı "Atatürk'ten Günümüze Kültür ve Sanat" konulu sinevizyon gösterisini başlattı.

Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel, Vefa Tanır ve Ekrem Ceyhun'la yanyanaydı. Demirel'in diğerlerine göre daha büyükçe olan masasındaydılar.

Cumhurbaşkanı Demirel'in masasında eşi Nazmiye Demirel, Başbakan Mesut Yılmaz, Devlet Bakanı **Yücel Seçkiner**, Dışişleri Bakanı **İsmail Cem**, Milli Eğitim Bakanı **Hikmet Uluğbay**, Kültür Bakanı **İstemihan Talay**, tiyatro sanatçıları **Tekin Akmansoy** ve **Semiha Berksoy**, piyanist **Mehveş Emeç**, Türk halk müziği sanatçıları **İzzet Altınmeşe** ve **İnci Çayırılı**, fotoğraf sanatçısı **Ozan Sağdıç**, sinema oyuncusu **Fikret Hakan**, yazar **Nezihe Araz**, besteci **Selmi Andak** ve Türk hafif müziği yorumcusu **Özdemir Erdoğan** vardı.

"Devlet sanatçılığı unvanı alan sanatçılar adına duygu ve düşüncelerini dile getirmek üzere", Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı, tiyatro yazarı ve yönetmen **Dinçer Sümer** sahneye çağırıldığında düşündüğüm şu oldu:

"İşte, devlet sanatçılığı unvanını kabul edenlerin sanat ve kişiliklerinden verdikleri ödünler buradan başlıyor. Sanat son derece bireysel yeteneklerin, çabaların, yaratıcılıkların öne çıktığı bir alan. Sanatta, bireysellik, benzersizlik çok önemli. Şimdi ise, sinemadan tiyatroya, müzikten edebiyata değişik dallardan onlarca sanatçının duygu ve düşüncesini Dinçer Sümer açıklayacak. Yani, bireysel ve ayırıcı kimlik yok edilip, yerine anonim bir kimlik konulmaya başlanmış oldu. Yoksa, bunca insana devlet sanatçılığı unvanı verilmesinin ardında, politikanın o vazgeçilmez popülizm, herkese hoş görünme duygunun ötesinde, sanatçı kimliğini anonimleştirmek gibi planlı bir niyet de mi var? Neden olmasın? Sanata, sanatsal gelişmeye, yaratıcılığa vurulacak en büyük darbe anonimleştirme olamaz mı?"

...Ve Dinçer Sümer, sanatçıdan çok taşradan gelmiş bir bürokrat, belki de şöyle demeliyim, milletvekilliğine seçilmiş bir taşra avukatı edasıyla çıktı sahneye. "Devletin ve sanatçılarımızın sıcak kucaklaşmasını yaşamaktayız" diye başladı sözlerine. "Onurunu, gururunu..." diye sürdürdü tümcesini... Sümer, 89 kişinin bu yıl devlet sanatçısı seçilmesi, halk müziğinden, pop müzikten v.b. popüler sanatçıların da devlet sanatçısı olmasıyla başlayan tartışmayı anımsatarak, devlet sanatçılığı seçiminin daha doğru ilkeler çerçevesinde yapılması için bu yılın bir "milat" olabileceğinden söz etti. Ve, baştaki izlenimimi, milletvekili seçilmiş taşra avukatı görüntüsünü bütünleyen şu sözlerle tamamladı, yani **"devlet sanatçısı seçilenlerin ortak duygu ve düşünceleri"**ni:

"Elbetteki devlet sanatçılığını hak edenlerin sayısı bu salondakiler kadar değil. Onları da devlet sanatçısı olarak kutlayacağımız günleri bekliyoruz".

Sonra da Kültür Bakanı İstemihan Talay çağrıldı, konuşma yapmak üzere... "Başarılı sanatçıyı alkışlamak görevimizdir" dedi Talay. Şu tümcesini ise, sanki tartışmalara karşı kendince bir yanıt olarak algıladım:

"Devlet sanatçılığı, devletin maddi katkısının olmadığı, manevi ve ulusal bir unvandır."

Yani, çok kişiye unvan verdik diye niye eleştiriyorsunuz, devlete zarar ettirmiyoruz ki biz...

Ve sayı bunca kabarık olunca, ve üç celsede ayrı ayrı açıklanınca, devlet sanatçılığı unvanına bu yıl değer görülenlerin toplam sayısı da medyamızca doğru "telaffuz edilmemişti" bir türlü. Önce, Temmuz ayında dört kişi devlet sanatçısı seçilmişti. Bu seçim eski yöntemle, belli kültür-sanat kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan seçici kurulca belirlenmişti. 6 Aralık'ta 72 kişilik yeni bir devlet sanatçısı listesi açıklanmıştı. Burada başladı karışıklık. Bazı gazeteler "Bu yıl devlet sanatçılığına değer görülen 72 kişi" diye yazdı, bazıları ilk dördü de ekleyerek, "76 kişi" diye... Derken, 9 Aralık'ta 13 kişilik bir liste daha açıklandı. Basındaki sayılar iyice karıştı. Doğrusu, bu yıl devlet sanatçılığına 89 kişi değer görüldü. Ancak kimisi hâlâ 72, 13 kişi daha etti 85 dedi, öyle yazdı... Ancak, bu karışıklık içinde, Kültür Bakanı Talay da doğru rakamı anlaşılan anımsayamadı ve "81 sanatçımız ödüllendirilmiştir" deyiverdi. Bu da yeni bir toplamdı. Üstelik de Kültür Bakanı söylüyordu. Anonimleştirme politikasının sonuçları diye düşündüm, seksen küsur sanatçımızı deyip geçmek de yeterdi doğrusu... Çünkü, anonimleştirme böyle bir şeydir...

Talay'dan sonra Mesut Yılmaz'a geldi sahne sırası. Yılmaz, önce devleti ve toplumu ayakta tutan en önemli olgunun kültür olduğunu vurguladıktan sonra, "Sanatın, kültürün en yaratıcı, en önemli bölümünü oluşturan sanatçıya" gereken önemi vermekte yetersiz kaldıklarına inandıklarını söyledi. "Sanatçı"nın, sanatın ve kültürün "en önemli bölümünü" oluşturmasını anlayamadım, ama neyse... Yılmaz, devletin bu eksikliği gördüğünü ve 1971'-de bu unvanın verilmeye başlandığını anımsattı. Talay'dan sonra o da özellikle vurgulama gereği duydu ki, "devlete yükü olmayan bir prestij" unsuru bu unvanlar.

Yılmaz, 1987 yılında, kendi Kültür Bakanlığı döneminde, devlet sanatçılığı unvanının kapsamının genişletildiğini, "ses ve sahne sanatçılarının da bu unvanı alır hale" getirildiklerini kaydetti. Artık, yalnızca Devlet Tiyatroları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Devlet Opera ve Balesi'nde kamu görevlisi sıfatıyla çalışan kişilere değil, kamuya mal olmuş kişilere verilecekti bu unvan. Yılmaz, "Gereksiz polemikleri üzüntüyle karşıladığını" belirtti.

Demirel en son sözü aldı. "Müstesna bir olay nedeniyle" Köşk'te bulunulduğunu belirterek başladı sözlerine. Uzun konuşmasında, 21. yüzyılın sa-

nat ve teknoloji yılı olacağından, 1999'u şimdi-
den sanat yılı ilan ettiğinden söz etti. Ve "*Başın-
da devlet olan her şey önemlidir*" dedi. Bu unvan
"*tevcih ediliyorsa, teşvik için tevcih ediliyor*" de-
di. Ülkenin daha çok sanatçıları olsun için...
1991'den sonra, 7 yıldır bu unvanın verilmedi-
ğini anımsatan Demirel, bu yıl "hassasiyeten"
Kültür Bakanlığı'ndan bu unvanın işletilmesini
istediğini belirtti. "Her sene bu tevcih yapılmalı-
dır" dedi, "*Bu salon dolup taşmalıdır. Milletimiz,
her sene bu salonu dolduracak kadar sanatçı ye-
tiştirmelidir*" dedi.

Devlet sanatçılarına berat ve şiltlerinin verilme-
sine geçildi sonra. Soyadlarının ilk harflerine gö-
re çağrıldılar sahneye. İlk çağrılan ad **Muazzez
Abacı**'ydi. Gelemediği için, yerine **Taner Budak**
aldı beratını. Sonra, "*Kaynanalar*" dizisinden ta-
nıdığımız **Tekin Akmansoy**, komedyenler **Me-
tin Akpınar**, **Zeki Alasya**, İzzet Altınmeşe, Sel-
mi Andak, **Avni Anıl**, Nezihe Araz, **Muzaffer Ar-
kan** ve **Orhan Asena**.

Asena, yaşlı epeyce. Biraz da gerilerdeymiş
oturduğu masa. "*Herhalde aramızda değil*" de-
nirken (Ki, bu bile bir aksama... O ödül verilecek
sanatçılar Köşk'e girerken, karşılanıp, gelenlerin
adları daha orada işaretlenmedi mi?), sahneye
doğru ağır ağır geldiği görüldü. Yardımla çıka-
bildi merdivenleri. Ve, ilk on kişiyle, ilk fotoğraf
çekildi. Demirel, Zeki Alasya ile Metin Akpınar-
'ın arasındaydı objektiflere bakarken. (Demi-
rel'le on bir ediyordu)

Devam edildi...

Semih Balcıoğlu, Semiha Berksoy, **Recep Bil-
giner**, **Ali Can**, **Koral Çalgan**, İnci Çayırılı, **Me-
rih Çimenciler**, **Hamiye Çolakoğlu**, **Ali Do-
ğan**, (**Haldun Dormen**'in mazeret bildirerek ge-
lemediği, ödülünün sonra ulaştırılacağı belirtildi),
Armağan Elçin. İkinci onlu fotoğraf oldu-
lar...

Semiha Berksoy'un ilerlemiş yaşlarında, sanırım
bu yıl içindeydi, göğüslerini çıplak gösteren bir
fotoğrafla karşılaşmışım gazetelerde. Hiç dik-
kate almamış, önemsememiş, ahlaksal bir tartı-
ya vurmamıştım. Anılarımla hayran kaldığım bu
insanın bendeki imgesi değişmemişti hiç. Şimdi
dışa vurdu o fotoğrafı, hain bellek! Saklamış bu-
güne dek. Birden geldi gözlerimin önüne. İkinci
onlu içinde, objektiflere verdiği pozla, o fotoğ-

raf üstüste biniverdi.

Üçüncü onluya geçildi:

Mehveş Emeç, **Erol Erdinç**, Özdemir Erdoğan, Mu-
sa Eroğlu, **Muazzez Ersoy**, **Mengü Ertel**'in yerine
Murat Borkip, **Orhan Gencebay**, **Nurşen Gir-
ginkoç**, **Rengim Gökmen**, (**Ruşen Güneş**'in de
sonra berat ve şiltini alacağı belirtildi), **Fahrettin
Güven**.

Sonraki fotoğraf:

Nedret Güvenç, Fikret Hakan, **Selahattin İçli**, Se-
lim İleri (Cumhuriyet'teki köşesinde, bu ödüle iliş-
kin duygularını, Dinçer Sümer'ce dile getirilenler-
den ayrıksı duygularını yazar mı acaba? Varsa?),
Çolpan İlhan, **Yekta Kara**, **Cemil Karababa**,
Müşfik Kenter adına yine Çolpan İlhan, **Kayıhan
Keskinok**, Levent Kırca, (Artık RTÜK'ü protesto et-
mek için programını televizyondan çekmesine ge-
rek yok sanırım. O protestosunun bir anlamı kal-
madı. Bilinçle değil, popülist bir şovmuş demek
kil!), **Şefika Kutluer**.

Dördüncü fotoğrafa girenler de bunlar.

Beşinci fotoğraf:

Atila Manizade, **Yusuf Nalkesen** yerine **Kutlu
Payaslı**, **Tankut Öktem**, Sezen Cumhur Önal, **Ga-
zanfer Özcan** yerine Dinçer Sümer, **Ahmet Öz-
han**, Münir Özkul, Kutlu Payaslı, Ajda Pekkan, Ali
Poyrazoğlu, Ozan Sağdıç ve **Mustafa Sağyaşar**.

Ajda Pekkan, Demirel'den berat ve şiltini alırken,
basın ilk kez, kareyi dondurmalarını istedi Pekkan
ve Demirel'den... "*Bu tarafa efendim, efendim bu
tarafa bakar mısınız?*" gibi sesler yükseldi. Basının
en çok ilgilendiği "yıldız"ı Ajda Pekkan.

Altıncı fotoğraf:

Samime Sanay, **Emel Sayın**, **Timur Selçuk** yeri-
ne **Handan Selçuk** (Senin şarkılarınla hüznülen-
miş, gülümsemiş, aşık olmuş, öfkemizi büyüt-
müştük be Timur Selçuk), **Nedret Selçuker**, **Ferit
Sıdal**, (**Nesrin Sipahi**'nin berat ve şiltinin sonra ile-
tileceği duyuruldu), Kamil Sönmez, **Muammer
Sun**, Dinçer Sümer, Şener Şen (Ajda Pekkan'dan
sonra medyanın en çok ilgilendiği ad oldu), **Ziya
Taşkent**, **Orhan Taylan** yerine **Ferhan Taylan** (Or-
han Taylan, 12 Eylül sonrası sergilediğin işkence
resimlerinle tanıdım seni).

Yedinci Fotoğraf:

Okay Temiz, Zekai Tunca, (Neriman Altındağ Tüfekçi'ye sonradan iletileceği açıklandı. Çocukluğumun radyolarından dinlediğim güzel ses. Metin Ağabey'in -Demirtaş- dizelerinden anımsadığım...), **Dilek Türker**, Nejat Uygur, **Necdet Varol**, Gönül Yazar, **Jale Yılmazbaşar, Nülüfer Yumlu** adına Metin Akpınar, **Metin Yurdanur**.

...Ve "*Afiyet Olsun!*" dedi Demirel. Sanatçılar öğle yemeklerine başlamak üzere çatallara, bıçaklara uzanırken medya ordusu, -gerçekten de ne çok gazeteci vardı o gün Köşk'te- masalar arasına daldı, yeni devlet sanatçılarından birkaç söz alabilmek, değerlendirmelerini, duygularını öğrenmek için...

Ödülü reddedenlerin adları hiç anılmadı. Onlar **Fikret Otyam, Melih Cevdet Anday** (Beni hiç şaşırtmayan büyük bilgel!), **Avni Arbaş, Arif Sağ, Belkıs Akkale, Müzeyyen Senar, Orhan Pamuk, Turhan Selçuk** ve **Atıf Yılmaz**'dı. Bu arada, reddedip etmediklerini bilmediğimiz ama adları da anılmayan üç kişi daha vardı: **Sezen Aksu, Gülriz Sururi** ve **Gülşen Tatu**.

Gazeteye döndüm. Edebiyatçılar Derneği'ne gidemedim. Belge değerinde bir sanat sayfası hazırladım devlet sanatçılığıyla ilgili. Bir de Ankara-nâme'yi yazdım:

"*Devletin sanatçısı var*" diye. Çok geç evimde olabildim.

1 Ocak 2001, Pazartesi, Ankara

Yeni yıl... Yeni bin yıl... Şiddet ve kanla geldi, önceki yıllar gibi... Saatler 24.00'e yaklaşırken İstanbul'da, Taksim'de patlayan bomba birisi ağır on insanı yaraladı... Yine Taksim'de toplananlardan bir grup da, "Açız!" diye bağırarak The Marmara'yı taşlamış... Bol dansözlü televizyon ekranlarına, daha yılın ilk dakikalarında şiddet ve kan görüntüleri yansımaya başladı... Göbek danslarına, şiddet görüntüleri için küçük mollar verildi...

TRT 1 ekranları 2000'i **Müslüm Gürses**'le uğurlarken, 2001'i **Neşet Ertaş**'la karşıladı... Arabeskle uğurlama, halk türküleriyle karşılama yapmak! Bizse, G.....'le birlikte (televizyonun se-

si kapalıydı) **Hasret Gültekin** dinledik.

2001'in ilk telefonunu sevgili **Faruk Şüyün**'den aldım. Daha doğrusu, ondan önce de ev telefonum birkaç kez çalmış ama açmamıştım. Şüyün, cep telefonuyla aradı. "*Dileyim daha güzel günley göy yüz, motoylayı maviликleye süyeyiz*" diye bir ilet yollamıştım ona... O nedenle, "*Ankara'da deniz varmı ki, motorları maviликlere sürüyorsun?*" diye başladı konuşmasına... **Filiz**'le de (Başaran), **Mehmet Başaran**'la da (Bergama köylülerinin yürüyüşünde o da vardı. O yürüyüşte çekilmiş olan ve Başaran'ı pankartın önünde yürürken gösteren bir fotoğrafı, yeni yıl kartı olarak göndermişti bana... Yılın ilk dakikalarında sesini duymak da varmış!), **Cihangir**'le de (Arda) konuştuk... Hep beraber diler demek! Şimdi, salonlarındaki o uzun masada güzel bir sofr kurmuşlardır. Hep beraber içiyor, konuşuyorlardır... Aralarında olmak arzusu duydum doğrusu... Ne güzel anılarım var o masada...

Sabah yakındı yattığımızda. Kalktığımızda öğle olmuştu. Güzel bir kahvaltı hazırladık kendimize... Sonrasında, daha ikinci vaktinde bira içtik. G....., dün sabah gelmişti, bugünse yolcu... Son saatlerimizi, suskunlukla, sevgi ve ayrılacak olmanın hüznüyle dolu bir atmosferde geçirdik. **Alpay** dinledik. Sözleri Alpay'a, müziği **J. Parios**'a ait olan "Ankara Garı"nı dinleme arzusu duymuştum. Kasetin tamamını dinledik sonra... Yıllardır bir kenarda duran bu tozlanmış kaseti, geçenlerde, **Ergin**'in (Şehirli) elektronik iletiyle gönderdiği, **Selçuk** (Yamen) ve **Memuya**'yı (Mehmet Murat Yaşar) Ankara Garı'nda uğurlayışımızın fotoğraflarını görünce anımsamış, bulup, tozunu alıp, dinlemiştim. 1993 ve 1994 yıllarında, Yenimahalle'de Sevgi Sokak'taki çınarları seyrederek ne çok dinlemiştim bu şarkıları...

G.....'i saat 16.30 gibi **Filiz** (Bedük) aldı. 19.30'da o yolcu edecek. Bense evdeyim. Hüznü dolu içim... Kulağımda, **Önder Bilge**'nin bestesi olan ve Alpay'ın söylediği "Yağmur Olsam"ın ezgileri...

(18.25)

kandil aydan yalçın

mektuptan geriye hiç kül kalmadı
beslemedi hiçbir yağmur
kendinden sonrasını

toprak doğurgandı oysa
toprak anaçtı
toprak uysal toprak saygılı

güneş saatini çaldı
kıpırdandı ilk yaz
şaşkın bir tohuma uyandı

bir solukta üfleyip tozlarını
öptü öptüüü doyasya
püsküllü saçlarından aşk'ı

kasıklarından titredi kadın
yaktı kalbindeki dilsiz kandili
kıkırdadı nar
yoldan çıktı ayva
bir de baktı ki
bütün gece kelebekleri ıslıkta

mektuptan geriye hiç kül kalmadı
kocaman bir hiç geldi ardı sıra
ve ne zaman ekşise hava
çarçabuk topladı ağlarını

ah! sen
dağınık suların sefil balıkçısı
haydi gökyüzünü sırtla
aç yelkeni kır dümeni
yürü denize

koru halini
nasılsa öyle...

desen: azime akbaş yazıcı

olcay özmen

bir güvercinin o meşhur uçuşuna dair

1.

Adam, açık denizleri düşünecek kadar ferah ve genişti.

(Düşünmek, bir eylem biçimi olarak kayda geçsin.)

Güneşi arkasına aldı ve gölgeleri paylaştırdı.

(Burada asal sayılardan ve kendine bölünebilen gölgelerden bahsetmeyeceğiz.)

Açık denizleri düşünebilen gemileri de hayal eder, dedi.

Saçlarını taradı.

(Böyle olur, insan önemli kararlar almadan evvel elini saçlarına, yüzüne götürür.)

Bir gemide olmak isterdim seninle, dedi,

Bulmacalarda çıkmamış ülkelere gitmek.

İnsan bazen bağırmak, gerçeğin kılmak istiyor her şeyi.

Rüzgâr tam zamanında başlamıştı, foraydı alargaydı nihayet.

('Yelkenler hora' diyebilen çocuklar tanıyorum.)

Geminin rıhtımdan ayrılmasıyla mevsim de dönmüştü.

Sonbaharın gelişiyle yağmur başlardı. Tekrar.

Çaparizleri yıkayıp götürürdü.

Buna şaşılmasına bir anlam veremedi Adam.

Döngü böyleydi.

(Yağmurun arkasından konuşmak yakışık almazdı.)

Açık denizleri düşünmeden öncesiydi,

(-miş'leri ile -di'leri çoğalmıştı içinde)

Sırasıyla Unutmamayı, Sonunda Kendini Soka Bir Akrebi ve

Zeytin Ağacını Büyütmeyi Unutmuş Bahçe'yi aklından geçirmişti.

Bir defter ve kalemle yanına yaklaşılabiliyordu bunların:

Unutmamanın erdemini, defterini sözcükleriyle doldurdu.

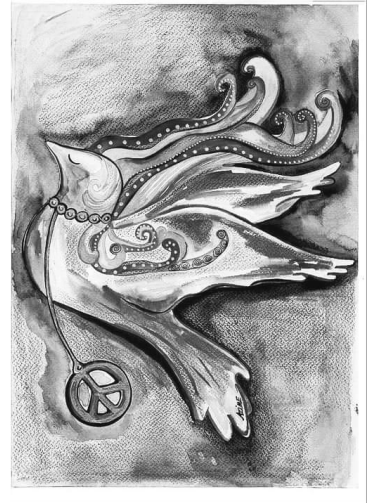
2.

Gemi iyiden iyiye yanaşmıştı limana,
Rüzgârını gizli özne yapan herhangi bir Bük gibi.
Korkuyu besleyenleri sintineden boşalttı kaptan.
(Dilinde pas tadı gezdirenler, sıçrayan yağmuru biriktirenler,
Rakamlarla harflerini toplayıp buna matematik diyenler.)

Merhamet denilen merdiven yere değdiğinde:
Benzetme yapamayacak kadar gerçeğe dönüşmüş Adam indi gemiden.
(İssızlığın yarılmış olması muhtemeldir bu sırada.)

Alındaki kırışıklıkları kolaylıkla sayabilen biri de indi ardından.
Geçmişine sünger ya da herhangi bir şey çekememiş biri.
Dağındaki karanfil kokusunu cebinde taşımış biri.
(Burada ıtır ve sütliman bir gönderme olarak kayda geçmeyecektir,
Ki gerçektir.)
Mükemmel beyaz için çividini inatla taşıyan biri.
Baltalarımızı toprağa gömdük, diyen biri.
Sonsuzluğa benzetilen bir ovayı hevesle çarpan biri.
Kapanmış bir yarayı kaşımak için getiren biri.
(Kapanmak, bir mağarada tesadüfen keşfedilmiş bir fiil demiştin sen,
Şimdi bunu hatırladım.)
İçindeki kuşları havalandırmayı bilen biri.

Limanda inananlar vardı:
Gelecek zamanların geniş kipine ve çiçeklerin fısıltısına.
Şimdilik yerinde sayan zamire, rulmancıların hayal ettiği göğ,
Görkemli şelalelerin sesine, çağırmadan gelenlere, güneşten
Kopan cümbüşe, ağaçları geveleyen yaprakların bazılarına,
Köpüren damlaya, köpüren Zaman'a.
Ogaday'ın posta katarlarına.
İçi içine sığmayanları omzuna aldı Adam.
Birkaç adım attı öteye.
Ansızın bir yaz yağmuru başlayacak gibiydi.

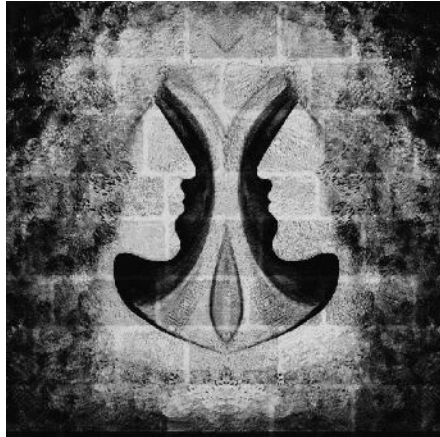
desen: azime akbaş yazıcı

Yılmaz Arslan'a,

Şair yaşı kıtmir yaşıdır Yılmaz,
Yirmisinde kötükân tutar, bozkırda deniz...
Açıklarda gölgeler içine içine çeker otuzunda
Gezilir boş caddelerde yıkık dökük duvarlar gibi
Kırk desen ışığın ittiği bir gecedir her yere
Kır piresi, su valesi adamlardan geçilmez tütün kokan nefesi
Lokman yaşı kıtmir inadı yaşadıklarımız Yılmaz...
Aşk var bir de ötesi
dev sırtların yere getirmeye...

Şair yaşı nefes yarasıdır Yılmaz,
Heccav hicazlar dönerken beyinde ağıdın incecik inler
Çatlak plakların gövdesinde çiziksiz bir şarkı gibi
Havar bir sevincin esiri sarmayan kollar arasında
Pedro Paramo okuduysan bilirsin her şey demirden
Gülden gayrı dökülecek ırmak yok güzden özge
Sazın gevşemiş telinde günlerin perfecto'su
Yaralı bir ıslığı goygoy çöplüğünde sektirirken
Kalbinlesin nere gitsen ve azalışın
Dünyanın en güzel harabistanı...

Şair yaşı çakmak taşıdır Yılmaz,
Suretinde aşınmaz nakışı suskun zamanların
Uzatır boynunu vursun diye eylülcü bir şarkıya...

desen: azime akbaş yazıcı

ilhan berk ve cinsellik üzerine

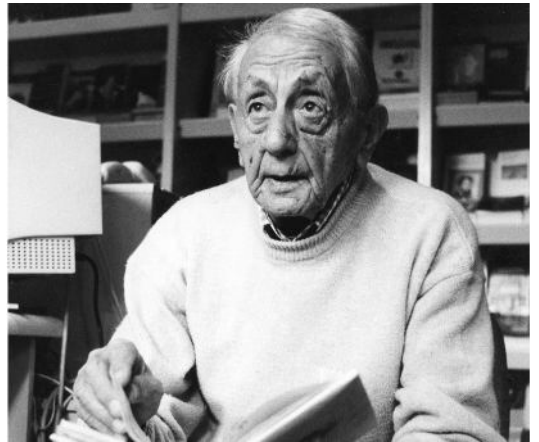
İlhan Berk, cinsellik ve çıplaklığı erotik bir söyleyiş biçimiyle "saf" aynı zamanda "arzu dolu" işliyor. Ama onu diğer İkinci Yeni şairlerinden ayıran en temel özellik bu erotizm içerisinde romantizmi hissettirmemesi. Şair yazmış olmanın ayrı okur olmanın ise ayrı bir hazzını yaşar. Berk'in temalarının altında yatanları sezebilmek karşı bedene duyduğu arzuyu, estetize edilmiş şehvet ve cinselliği görebilmektir. İlhan Berk'in resim ve şiir arasında kurduğu bağ bize estetik bir görsellik sunar. Okurun şairle arasında olduğunu varsaydığımız o bağımsız "şeyin" imgeleme gücünü geliştirmesi ve aynı cümlelerle başka imgeler yaratması metnin ayartıcılığıdır. Çünkü o "şey" yasak bölgelere giren, tanınmayan ama sezdirenen bir olgudur.

İlhan Berk görsel nesnelerden oluşan kadını, kadın gövdesini, boynunu, ağzını, ayaklarını Bir düşülme: Çıplak ayak. Ayartıcı, sapkın, gözü kara (Bir şey olanlarla bir şey olmayanlar) (Şeyler Kitabı) hayal ediyor kafasında o betimlemeyi yapıyor. Yani kafasında kurduğu sahneleri, nesnelere/bedenlere parmaklarının ucuyla dokunarak; gerçekte dokunmasa bile gerçekten dokunuyormuşçasına bize betimleyerek aktarıyor. Saf ama arzulu olması bu yüzden. Saflığı çekici kılan şey ise o saflığı bozma arzusundan geliyor. Yani hem Adem hem Havva hem de o elma olmak istiyor. "Aşk O Sıvıda" Aşkın o sıvı olduğunu bildiği kadar aynı sıvının kirli olduğunu da biliyor. Bir anlamda yabancılaşıyor. Onu, orada duran bir "şey" gibi "günah keçisi" olarak izliyor. Fakat diğer yandan o sıvı çıktığı için mutlu da. O sıvı arzusunun akışkanlığı-

nın ta kendisi, insanın özüdür. Bastırılmaya çalışılan ama bastırılmayan. Bu yabancılaşmanın hissedildiği en bariz ayrışma, İlhan Berk erotizminin tek bir kadına değil kadınların tümüne, kadın bedenine hatta kadın olmaya yönelik olmasıdır. Şiirlerinde tasvir ettiği kadını, kadınsallık ve kadın bedenisiyse "yumuşaklıkla" ve "beyaz olanla" (beyaz aşktır) özdeşleştirebiliriz. Akışkan, sıvı olan, çoğalan, "sabit olmayan..."

İlhan Berk Varoluşun dayandığı temel problem : "Cinsel olmayan ne var?" (Bahçe Şeyler Kitabı) diye sorar. Şiirindeki cinselliği, kadın bedenini, çıplaklığı, dilindeki cezbediciliği şiirsellikten ayrı düşünemeyiz çünkü "buharlaştır". Öyle ki yaşamını cinsellikle şiirlerinde kurmuştur. Şiirin en "uç" noktalarında, bilinenin dışında "oralarda" olan İlhan Berk baktığı, dokunduğu, hayal ettiği her şeyden haz almayı hedeflediği için şiirlerinde de soluksuz bir erotizminden fazlasını tarif ediyor: Betimlenenin, arzu duyulanın, hayal edilenin yazıya dökülmesi, hissetmesi ve hissettirmesi. Enis Batur'un dediği gibi "Kağıdı ten sanmak".

Beyaz kağıt cinseldir. Bir orgazm. (İlhan Berk-İnferno) 'Kağıtmış duygusunu veriyor tenin' diyor bir bilge. Sadece bir ten ayartıcı olmayabilir belki. İlhan Berk şiirle, metaforlarla o tene kazıyor. O tene yazılan metinlerin, işaretlerin, nesnelerin bizde uyandırdığı duygulanımları hissetmek ve diğer yandan bunu kullanabilmek, çoğaltabilmek, dönüştürebilmek ve

yenilenebilmektir ayartılmak.

Nietzsche der ki: Bir kitabın, bir insanın veya bir müzik kompozisyonunun değerini anlamaya yönelik ilk sorumuz şudur: "Yürüyebiliyor mu?" İlhan Berk şiirleri üzerinden de yorumlarsak kastedilen iki şey var: Bir yönü; bizde uyandırdığı duygulanımlar, hisler; diğer yönü ise; bunları kullanabilmek, dönüştürebilmek, yenilenebilmek... Donuk ve sabit mi: Katı mı yoksa hareketli ve canlı mı: "Akışkan"... Eğer akışkan ise diğer akışkanlarla birleşip çoğalabilir. İlhan Berk şiirlerinde ise bu durumu "çokanlamlılık" ile açıklayabiliriz. Ben bir şiiri, benim verdiğim anlamdan farklı

şekilde yorumlayan, anlamlandıran insanlara rastladım. Anlam genişlemeli, çoğalmalı. (A'dan Z'ye İlhan Berk) İlhan Berk dili sıfır noktasına, en uca götürerek hem kendini hem şiirini kısırlaştırmıştır . Kısırlaşmayı göze almıştır .(- zevki dorukta bırakmak) İlhan Berk şiirine dahil ettiklerini, belki de şiirini kısırlaştıracağı korkusuyla yaşamadı. Şiirden kopacağını sanarak "oralar" ile arasındaki mesafesini bu nedenle hep korudu.

*Yaşamadım ben, yazdım, okudum sadece. Hayat ya yaşanır ya yazılır zaten. Yaşasaydım yazamazdım.**

yurtsuz

önder çolakoğlu

Ruhumun ölçüsünü alamadı
Terziler
Söküklerim kalbimde zahir

Raptiyelendi ömrüme
Yaslı bir kalabalık
Acının resmi ideolojisi
Sırtımdaki iz

Nicedir ıslandığım hürriyet getirdim
Sakındığın uçurumdan
Üç avuç toprak
Dirhem dirhem bulut eskileri

Zabıtlarda emeğin
Üç cilt tuttu
Atlılar yokuştayken

Temize çekilmiş hakikatler köreldi
Göğsümün hizasından
Kanıtlar sanmıştım aşkını
İçlik giymediğim kışlar

Bakışları yurtsuz kalmasın ellerimin

isim verdim
yalayarak iyileştirmelere
topuk sesleriyle örülü uzun soğuk koridorlarda
yankılandı
yara!

düş çirkini masallara
sarı bir yaprak
gecikmiş ışıklar
uzun çizgide sekmeyi bırakmış ses
ağıta ayna tutan kefen boşlukları

masalın ucu tavşan deliği

ben sonbahar tüneklerinde
dem kırılması
yarı aygın saatleri
ayarlanmamış
metrekaresi alınmamış dara

bir isim verdim
yara!

şehir süslerinden güzdüşüm
deneme yanılma yolcusu dizleri
tanıdık ormanlar insanlar yabancı

körleme denemesiydi kanayan musluklarıma
uzun dağ adlarından ahşap çevirdim kendi oyuklarıma
ve sordum bir yaşantıya üçlük çektirememenin hırsıyla
kemiklerimi yiyen stres köpeğinden geçtim

sordum:
insan kendi olamamanın yasından başka nedir?
ölüsüne paralı entariler giydirmenin
-yol ağzlarına- çitası kırık koltuğudur insan

insan verilmiş sadakalardan başka nedir?
palyaçonun burnuna yaradır
içi çürümüş bir şarap fıçısıdır insan

velhasıl nedir cenin ruhunu şerbetlere kaynatamamış insan?
insan yabancısıdır soru tanıdık

çekilin öcümde şifa
değilim
ben düğmesini dikemeyen duvar ustası
çatladım
yara!

bakın anlatamadığıma
yemin cümbüşleri
son buldu lambası yanmamış sokak
inşası bitmemiş tebessüm
fiili çekimlenmemiş hayat

fısıltılı refleksle
gizli uzuvlarımı ovuşturdum soğuluğunuza
mağaranın sesine açtım kendimi
sere serpe yakıştırmalar tavladım
değdi keyfime
açıldı
yara!

gördüm
baharat koktu genzim
gidişatı tortuları yıktım yokuşlarıma
dilim şişti yığıldı ağızma
yutkunma ayinlerine takıldı isyan
ikiye böldüm yatağımı
kapandı
yara!

desen: azime akbaş yazıcı

Nereden takıldı aklıma?

Merina!

Nereden tanıyorum seni?

Rüyalarımından olabilir mi?

-Ki benim rüyalarım çalınmıştır. Küçük bir çocuktum. Bilir misin nasıl zordur külkedisi olmak, beş yaşında gözleri kocaman açılmış bir çocuk olarak zamanda asılı kalmak? Baban suskun, baban dilsiz. Sen de dilsizsindir, artık.-

Yoksa geçmişten mi?

Uzak bir geçmişten.

-Ki onu bir gemiye yerleştirdim ve bir limandan saldı denizin sularına. Geçmişim bir geminin içinde bir süredir, salınıp durmakta Karadeniz'in hırçın sularında. Bedenimdeki yaralardan yeniden doğdum. Yeniden doğurdum kendimi bugünden.-

Merina!

Zamanın yankısı kulaklarımda

Zaman ki kusursuz mülteci

Zaman ki vurur mührünü

Bakışlarımıza.

-Oradadır insanların hikayeleri. Bakışlarında yani. Babam lityum ağlardı biliyor musun? Ben içime ağlardım çoğu zaman. Sonra. Sonrası hastaneler. Bizi sıraya dizip, ilaçlarımızı verirlerdi. Gözkapağımı yakmıştım bir keresinde. Ne karanlık, ne karanlık. Ve durdurmak istiyordum düşüncemi. Bir tür ölüm isteği. Varolamamak. Neden? Nedendi bütün bunlar? Bilmiyorum inan. Delilik diyorlar, buna. Biraz eğretilik aslında yaşam karşısında.-

Merina!

Uzat ellerini bana

Sayrı değilim artık.

Sardım ruhumdaki yaraları

Radyoterapi seanslarında.

-Anne olamayacağım. O zaman diyorum, anne olurum ben de ulaşabildiğim her çocuğa. Niyetim yok bir daha gitmeye 9. Kata. –

Ahhh Merina!

Ne güzel ismin

Ve bilmiyorum

Buluşur muyuz bir gün

Ama varlığın iyi geliyor bana.

“inci burnu” adlı şiir nasıl okunur?

Söyleşi: Ümit Yıldırım – Hüseyin Peker

İNCİ BURNU

"gelsinler / herkesten alacaklı olan benim / bırakın kaş göz hareketini / çorap atölyesinde para biriktirmiş biriyim işçi / 38 baca numaralı şükran / ya da 37 baca numaram çoktan silinmiş ihsan / martılara simit atmak için yan balkonum yok"

Ü.Y. : Yalnız şiirlerinizde değil şiirlerinizin adlarında da geniş bir coğrafya yer aldı. Şimdi de "İnci Burnu".

H. P. : Şiirde kullanılan özel isimler, özgünlük bende ön planda. Herkesin yazdığı şiirlerden farklı çalışma alanları arar bulurum. Ayrıksı konulara girerim. Tek kaygım yeni, yepyeniye çalışmak. Bu da okuyanın fark edeceği bir durum bence.

Niçin ve nasıl yazdınız "İnci Burnu"nu? Bu şiiri size yazdıran itki nedir?

Şiire esin bazen planlı geliyor. Bazen de okuduğum bir gazete haberi, kulağıma çalınan bir cümle başlangıç noktam olabiliyor. Örneğin 'İnci Burnu'na kaynak olan öge, bir gazete haberi idi. İstanbul boğazındaki yürürlükten kalma gemiler, tersaneler, ve bunların Günümüze taşınan çağrışımları... Çarklı

dediğimiz bir buharlı ve yan tarafında kocaman Çarkıyla işleyen eski zaman vapurları. Hani (yandan çarklı) deyimini bilirsiniz, bu Gemiler için söylenen... Şiirin ilk bölümünde adı geçen (38 baca numaralı Şükran), (37 baca numaralı İhsan) tedavülden kalkmış bu tür nehir gemiliğinden, ara denizlere (haliç ve boğaz gibi) terfi edip tedavülden kalmış nostaljik gemiler... İnci Burnu'da boğazdan onların manevra yaptığı deniz oyuklarından biri.

Genelde nasıl yazarsınız şiirlerinizi?

Şiirleri genelde tek yaprağa yazar, bilgisayara geçerken de düzeltmeler yaparım... Şiiri çok bekletirsem yan anlamlarını yitirdiğini düşünürüm. Şiirleri çok bastırmadan yazabildiğim ince uçlu bir siyah kalemle yazarım. Çünkü elimle bastırarak çok güç harcayacağımı düşündüğümünden tükenmez kalemi seçmem. Kurşun kalem de bana hiç şiirsel gelmiyor.

Nasıl yani?

Siyah pilot kalemle yazarım şiiri aksın diye. Şiir bastırıyor bir yandan bir de ben bastırmayayım kalemi. Yazdığım dizelerin bir büyü ile gözümün önünde biriken kelimelerden oluşmasını yeğlerim. Bir büyücüye benzetirim kendimi yazarken. Sessizlik olsun isterim. Gün ışığında yazamam, hafif gölgeli olmalı. İki ma-

sam var benim. Üzeri dolu dolu, kalabalık. Orada yaşıyorum ben.

Şiirin adını ne zaman koydunuz? Önce mi sonra mı?

Şiire birçok isim düşündüm önceden. Sonra 'İnci Burnu' geldi yerini buldu. İsim konusunda her seferinde aynı zorluğu yaşıyorum. Şöyle ki, şiirin içinden olması şart, sonra hatırdaki kalacak özgün bir buluş sayılması. Bir de belleklere yazılacak bir tamlama olmasından yanayım. Ya da iki kelime, ama birbirine uygunluk gösteren...

**Şiire "Gelsinler" nidası ile başladınız. Bu efelenme haksızlığa, ötelenmeye öteki-
leştirmeye karşı belli ki. Zalime ve de ölüme karşı. Sinemamızda İstanbul'a yumruk sallayan jönler geldi bir an aklıma. Sizin sinemaya düşkünlüğünüz malum. Şiiriniz için sinematoğrafik demek yanlış olmaz.**

Daha önce de söylemiştim. Şiiri geniş bir alan gibi hesaplıyorum. Hatta uçsuz bucaksız. İçinde her türlü sanat olayının desteklendiği ve denendiği bir deney alanı. Müzikten esinti, sinema ve fotoğraftan kısaca görüntüden renkli yararlanmalar. Tiyatrodan tiratlar ve ağlamaklı oluşumlar... (Trajediye kastediyorum) Ayrıca ironinin bollaştığı yerlerde de, gülmeceyle birleşen varyasyonlar.

'Gelsinler' ediminin size efelenmeyi hatırlatması da boşuna değil. Çocukluğum, doğup büyüdüğüm muhit, 4 yaşına kadar İkiçeşmelik, 4 ten sonrası evlilik çağına kadar Eşrefpaşa-Yapıcıoğlu. Çocukluğu tek anına kadar saklıyorum, Parktaki yaşıtlarımdan da yak yediğim sahnelerden, Tilkilik Ortaokuluna İkiçeşmelik caddesinin eski, daracık halinden yağmurlu ve sıkışık parke taşları arasından gidip geldiğim okul çıkışları. Sonra Turgutlu'daki bağımıza eylül ayında bağ bozumu zamanı taşınıp, orada hüzünlenmeler. Şaire ve insana hayata hep hüzünle dokun-

masını öneririm. Her yaşınızda, baktığınızı, hüznlendiğinizi iyi hesaplayın, ve hiç birini unutmayın, o sakladığınız kurutulmuş yapraklar (anılar) kısıp duran ömrünüzde tekrar tekrar önünüze dökülecek, geleceğinizi hazırlayacaktır.

20 yaşlarında basık ayakkabıyla gezen biriydim. O günden bugüne hep bıyıklarım var. Hiç kesemedim. Kessem de aynada yüzüme alışamadım. Nerede kabadayı, bıçkın biri görssem arkadaşımıydı. Yan yan bakmayı severim. Yalanı sevmem, ne söyledim, ne de söyledim. Bütün bunlar (gelsinler) dememdeki sertliği işaret ediyor sanki.

Ölüm, en büyük zulüm değil mi insana?

Sanki bende hep (beklenen) ifadesine yaklaştı durdu ölüm. Yaşım da ilgisi vardır. Ama ölüm yaşamının hesaplanması gereken tarafına işaret eder. Bir ayar makinesidir adeta. Ölüme korkunç diyemeyiz. Olağan da değil oysa. Dünyaya, bu masmavi göklere, güzelim güneşe eklendiysek; toz toprak, yeşilliklere alımlı birer işaret takıştırdıysak bizden ek olarak..Niye ölmümesin. Süremiz bitti kavramına alışalım. Tenimizin soğuması, film bitti sınaması gibi bir şey. Ölümü affedelim bence.

Sinemada olanaklar çok. Görüntü; hem de renkli gölgeler, çeşitli koyuluklar ve ışık kirlilikleri arasından yararlanmak az mı? Şiirde de var bunların birçoğu. Birbirinden yararlanmaya müsait bütün sanatlar. Bazen kardeş oluveriyorlar aralarında.

"Şükran" ve "İhsan" evet iki yandan çarklının adları ama aynı zamanda "kadın ve erkek" varoluşunu temsil ediyor gibi. Bu iki ismi birlikte çağıran ne oldu? Kafiye desem değil. Neden birinin adını değil de ikisini birden andınız. Sizi buna iten itki yalnızca görüntü müydü yoksa gerçeklik mi?

Sevgili Ümit, gemilerin adının İhsan ve Şükran oluşu için rastlantı desem olmayacak, bilerek

bir kadın bir erkek ismi örnek aldım desem, o da tam yanıt değil. Ben bu işi şiirin çalkantısıyla açıklasam daha doğru. Şiirle rüzgar yönleri arasında bağlantı var kanımca. Rüzgarın estiği yöne kayar şairin düzeni. O kadar ince bir bağlantıdır ki sözünü ettiğim. Yani şiiri kağıda geçirirken şair, içindeki yel göstergesinden yön alır. Bu yüzden İhsan ve Şükran'ın bir kadın bir erkek oluşu, tesadüf eseri iyi olmuştur. Bir çeşit denge kurmuştur cinsler arasında, biri diğerine kıyamamıştır.

Şiirin düz yazıdan farkını çok iyi kestirmek gerek. Yazanın da bu hesabı içinde iyi planlaması ve yönetmesi gerek. Ben şairi bir kapana benzetiyorum çoğunca. Ekseri zamanlar deniz de dalgalıdır. Bazen bu dalgalar salar gemiyi. Şair de rüzgarını iyi kumanda eden dümenle çözer, fırtınanın uyumunu. Şairin işi doğacak fırtınalarla ilgilidir. O hep rüzgar bekler, yelin habercisidir aramızda. Çünkü şairdir onun kanını boşaltan, Şairin sakın havayla işi olmaz, ve bulutlu havaların ardından hangi fırtınanın kopacağını bekler gibidir. Anlattığım da şairin esin kaynağıyla ilgili boru sesleri...

"gelsinler / üç kişi beş kişi.. inci burnundan üstüme / deve kuşu yüzer mi? ben yüzerim / uçuş saatini bekleyenler var üzerimde / buzlanma var, beklediğiniz uçak ben değilim / siyah poşetlerden can yeleği taşıyan / ne bulursa onu yiyen biri / zulümden yoruldu bedenim / nefret suçu işlediler ütülü yakamda / gelsinler bacadan direkliler / hani yandan çarklı diye bildiğiniz.. / boğaz'daki seyir ömrüm kaç yıl ki benim! / erken gidin, erken gidin gelenler / yüksek tavanlı bir meyhane kuruldu sırtımda / çok değişmiş dedi görenler / öyleyse bırakın bu saldırgan yazışmaları / niçin kibir taşları atıyorsunuz üstüme / can vermeye başladım işte! / kapalı görüşlere götürmeyin beni / yüz yüze olsun, elim değsin katilime / enkaz yığınuna döndüm, o bilir mi / nerelerime çizik attığını görüş gününde? /

az bir hasarla atlatmasını beklerdim, olmadı / kuş pisliğine benzedi bastığım kır çiçekleri / erken gidin, erken gidin gelenler / bavulunuz kapıda kalsın, ayakkabılarınız paspasta / var mısınız bir gemi turuna?

geleni böyle karşılıyorum / yani kapıyı hatırlatıyorum, dünya kentlerinde ne varsa / adım gibi biliyor, benden çıktığını / bütün uyduruk bilgilerin.."

"Deve kuşu" ikircikli. Ne deve ne kuş! Sanırım bunu da şiirin çalkantısıyla gelen imgelerden sayacaksınız?

Evet Ümit. Kelimelerin büyüğü bazen beni ikircikli yerlere itiyor. Kelimelerin arkasına takıldığım doğru.

"Buzlanma" uçağa rötar yaptırıyor. Gitmek istenmiyor gibi. Ancak şiirde su, havuz, deniz sonsuzluğun çağrısı belki de "anne"ye dönüşün simgesi. Şiir bu çatışmanın ürünü gibi. Siz şiirinizi bu düşüncelerle mi kurdunuz yoksa bilinçdışının patlaması mı?

Bilinçdışının patlaması değil de; ortaya dökülmesi, saçılması biraz da. Hani düz çekimli filmler vardır. Bir de oynak kameralar. Hızını takip edemediğimiz. Biraz oraya yorabilirsiniz. Sinematografik dedin. Ona benzer türden yöntemler. Bilerek mi yapılmış; birazı bilerek, isteyerek? Ama çoğu bana hükmeden dış güçler. Doğaüstü değil, beni yöneten hız'ın tortusu. İçimde biriken. İşte patlama diye andığınız yer burası. Buzlanma filan şiirde görmediğimiz, alışıksız olmadığımız kavramlar ve bakış açısı. Şiir bir çatışmanın ürünü diyorsunuz. Tam öyle de değil. Bilinç akımı dediğimiz şey var ya; sinemada, edebiyatta. Varolanı, değişik, kendine özgü yöntemlerle ortaya çıkarma. Çağrışımların ucunu uzatma...

Şiiri yazdıktan sonra savaştan çıkmış gibi terlerim. Benim arenam çünkü orası. Cenk alanım. Sevdığım güç: enerji birikiminden dağı-

lan bulutlar.

Günlük gibi şiir ama sanırım biz bunu "şiir kişisi" üzerinden okuyacağız.

Şiirlerimde çoğunlukla ben varım ama bir başkası da kendini bulabilmeli. Başkası da olmalı. Ölüm hayatın bir parçası. Bunu böyle kabul etmek gerekir. Bacadan direkli bu gemilerin (boğazdaki seyir ömrüm kaç yıl ki benim) diyerek anılmasının noktalanmasını da ayrıca düşünmek gerekiyor. Çünkü bu gemi ömrüyle kendi ömrüm kıyaslanıyor. Demek isteniyor ki, benim de onlar gibi tedavülden kalkma saatim geldi. Hani veda eder gibi.

"Siyah poşetlerden can yeleşti" ... Yaşayarak yazmak için hurda toplayıcılığı yaptığınız doğru mu?

1996 yılında Konak'ta şimdi Karşıyaka iskeleinin bulunduğu yerde inşaat vardı. Taşlarla doldurmuşlardı kıyıya varan alanı. Ben o taşların orada, elinde torbasıyla bir arkadaş tanıdım. Hurda topluyordu. Nasıl olduysa bu işin ilmini bana öğretti. O gün bugündür, biraz spor niyetine, biraz da nereden geldiğini bilmediğim bir içgüdüyle, hurda topluyorum. Sabahları 6 dan 9 a kadar 5 saat. Apayrı bir dünya bu. Bir zaman notlar tutup bir şair arkadaşına yollamıştım. Bunları biriktir, ben öldükten sonra yayınla diye. Yeni öğrendim ki hepsini atmış o notların. Yazık oldu, o başlangıcı bir daha yaşayamam...

Şiirinizdeki baskın duygulardan biri de: Ötekileştirilmek! "nefret suçu işlediler ütülü yakamda" bu duyguyu veriyor. Bu konuyu "Ben bir başkasıdır" biçiminde de okuyabiliriz. Dünyanın en büyük sorunlarından birini çözmek için bütün değerleri alaşağı etme düşüncesine ne dersin? Maskeleri yırtmak, apoletleri sökmek...

Kısaca şiddet desem buna. Şiirimde, özüm-

de çarpıştığım bir kavram. Ötekileştirmek da buna dahil. Ben sakın biri değilim. Her fırsatta dişlerini gösteren biri de değil. Ellerimin titremesine engel oldum. Kendimi sakın bir evrene tanımladım. Ama derim ki, durulamadım; gene çırpınan, törpülenmeyi bekleyen yerlerim kaldı. Belki de yaşamak böyle. Herkesin titreyen bir alanı vardır. Kendi içinde, özünde titrer durur belki insan. bir kısmında ne olup bittiğini biz göremeyiz. Ben insanoğlunun hıncını başkasının alanında almasını, kısaca hıncı dolu tavrını gösteri haline dönüştürmesini yadırgarım hep... İnsanoğlu ne yapıp kendi kendiyle dövüşmelidir.

Başkasıyla hesabımız yok. Bu yüzden kimseye göz göze gelmeden yaşayın. Köpeklerde de olur bu! Bir köpekle göz göze geldiniz mi, savaş başlamıştır. Biz de köpekten farklı olduğumuzu kabul edelim. göz göze gelmeyelim o zaman. Madem birbirimize baktıkça kavga yüzüzü bir yaratığa dönüşüyoruz. Bakmayın ona buna. Kendi çehreniz size yeter. Evet, aynı kaş göz, ama farklı tutumlar. Ama ne yapalım, öyle uygun görmüşler. Kıyaslamayın kendinizi onla bunla. Siz ötekisiniz. Ama daha öteki değil.

Şiirinizde Türk ve dünya şairlerinden hangilerini kendinize yakın buluyor, kendinizi hangi geleneğin içinde görüyorsunuz?

Simgecilik hâlâ yaşıyorsa, ben simgeci bir şair sayılmalıyım. Her şeyi kopyalayıp, yapıştırıp bir benzeriyle ölçüp biçiyorum. Bu yüzden hem okunması, hem de yaklaşılmaması zor bir şairim. Hiç bir dönem halk şairi olamadım. Yani klasik normlarda ölçülüp tartılmak istemem. Gittiğim her yolda, işin belini kıran bir anlatım tarzından yanayım. Durulduğum denizler yok mu? Oluyordur. Ama biriyle kapının dışına çıktım mı içimden geçenler nasılsa, kendim de onun ta kendisiyim. Sorarım arkasından. "Beni seviyorsan söyle" Biraz da sen söyle derim kendime bazen. Hayır. Acı çekmekten hoşlanmakla da bağı var oysa bunun. Ben acı çek-

meyi ve kendime acı çektirmeyi seven biriyim.

Ece Ayhan kafa dengimdir. Yaratmak istediğim reformlarla bağı var Ayhan'ın. İkinci Yeni'ye dahil olan her ozan, Melih Cevdet dahil, çok etkileyici ve kusursuz. Cemal Süreya, tipik bir dil cambazıydı. Erken öldü kanımca. Bunun dışında; görsel, deneysel, somut şiire yaklaşanlar beğeni çizgimin yakınındalar hep. Seferis, Kavafis gibi Yunan şairleri, Fransız, İngiliz, İtalyan şiirinden örnekler de var aralarında.

"bu kez umut tacirlerinin volta attığı parkta / beklerim sizi, ölülerimizle övünmediğimiz o meydanda / dökecek gözyaşımız kalmamış / bana iş verin, bana iş verin / dilenciye benzetiyor her gören // kürdan gibi ikiye bölündü mülteci bedenim / seveda ağır bastı, dokunmadığım için sevdiğime // çöp dağları, kötülük yağınları / havuza atlayalım, kül tablalarının her birinden"

Dili değişik yerlerden yokluyorsunuz.

Evet. Zaten Ece Ayhan başta, dili deforme etmedeki ustaların peşinde gidenleriz. Bugün bozarak yeni şeylere varabiliriz. 'Deformasyonu haklı kılan' ilk Hüseyin Cöntürk'ten dinlemiştik. Bozmayı gerekli kılan şey eskil anlatımların devri tamamen tıkanmasıyla ilgili. "Orhan Kemal'i mi okursunuz bu akşam, Sevim Burak'ı mı?" sorusuna vereceğiniz yanıt sizi de ele veriyor.

Söz geldi dile dayandı. Aslolan evet dildir edebiyatta. Az önce söylediniz "Şiir benim savaş alanım." O meydandan sizi terleterek çıkaran "nasıl söylerim" in boğazınızı sıkması. Şiirin üzerinde çok çalışır mısınız?

Dil'in bir kısmı bilinçle geliyor, bir bölümü de içimizde yürüyen müzikten, çeşitli uyumlardan doğmuş bir birikim işte. Bir çoğu farkında olmadan birbirine eklemlenmiş

yürüyen bir dil örgüsü. Onun hesabı içimizde şekillenir çoğun. Yani düzeltmeleri kendiliğinden olur.

Defterimde ilk biçimleri saklamam, son şekli hatta yayınlanmış biçimi dışında, o şiir ile eski tüm çalışmalarımı yok ederim. Buna bir çeşit temizlik diyebilirsiniz. O şiirden kurtulma iste mi ile bir içgüdüsel eylem de olarak da düşünebilirsiniz. Sonrasında okuyunca keyif veren şiirim favorimdir. Bazen de o geçmişte yazılan şiirimin, sahnede okunur olmasının kontrolle rini yaparım. Nasıl mı? Her şiiri, etkinliklerde bir kez okurum, okumanın adabı ayındır. Sesler orada farklı tınılar yayar ortalığa. Şiirin hası aslında sahnede okurken çıkar. Ben şiirin biraz da okunur olmasından yanayım. Yani ses gürlemesini vermeli, kalp çarpıntısını duyurmalı okunan şiir.

Şiir düzeltmeleri konusunda, ekseri (bir, ve) bazı kelimeleri şiirden yok etmek yanılsıyım. İki alt alta dizede aynı kelimenin yer almamasını beklerim. Bazı dizelerin bir şey anlatmadığını sonradan fark ettiğim de olur, onları tırpanlarım. Ben şiirde ses ve tınıya çok dikkat ederim. O yüzden hüzünlü bir müzik eşliğinde yazmayı yeğlerim. Dikkatimi o yöne çekmeyecek bir yalın müzik örneğin. Biraz canımı acıtan parçalar da şiirimin yazarken akışını değiştiriyor. Benim ana tacım müziktir. Ondan çok şey alır ve ona çok şey kaptırırım.

"su beton etkisi yapar / korsan uçurum atlayışını öğrenelim bu seferinde / denizle buluşalım, / çok değiştim ben / yüzme de öğrendim bu yalan dünyada / krampon alacağım, şiirimden bir şey öğrenenlere"

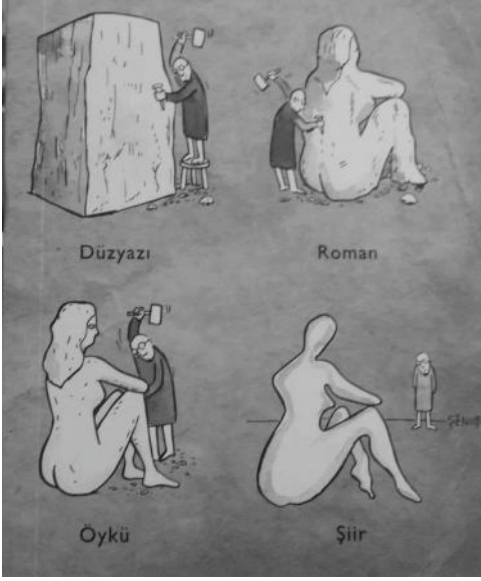
Kramponu hak ettim mi?

İşte o şiirin gerçekliği.

Söyleşimizin son sorusu sizden olsun.

Şiir sevilmez mi?

21.10.2018 Karşıyaka, İskele

yukarıdaki görsel yaklaşım niçin yanlış?

1) Fotoğrafta şematize edilen yaklaşım tamamen yanlış. Henüz işlenmemiş, herhangi bir yazınsal (edebi) tür bağlamında biçimlenmemiş dile "düzyazı" denemez, "dil" denir. Çünkü roman ve öykü de düzyazıdır.

2) Fotoğrafta "düzyazı" olarak belirtilen kütle ile "makale, eleştiri" gibi düzyazısal türler vurgulanmak isteniyorsa, o da yanlıştır. Çünkü bu türlerde de dilin ölçütü fazlalık-azlık değildir.

3) Roman ve öykü gibi yazınsal türlerin amacı şiire ulaşmak değildir. Onlar birer "kurmaca" olarak, kendilerine özgü süreç-

leri olan dilsel yapılardır. Öykü tek katmanlı, roman çok katmanlı kurmaca evren (dünya, yaşantı) oluşturarak, okur üzerinde hakikat duygusu oluşturmaya çalışırlar ve böylece estetik etki yaratırlar.

4) Şiiri diğerlerinden ayıran şey, şiirin bir nitelik oluşu, düzyazının (roman, öykü) ise bir nicelik oluşudur. Fotoğrafta şiire gelene kadar dilin fazlalıklarından arınması yaklaşımı doğrudur ama bu tek başına şiir ile kurmaca metinlerin farkını açıklamaz. Çünkü atasözleri, deyimler, nefesler, aforizmalar da şiirden belki de daha fazla "az söz" gerektirirler ama şiir değildir.

5) "Şiir bir niteliktir" derken, dilin biçimsel olarak (uyak, ritm, dize, vezin vb ile) varlık kazanmadığını, bunların dili şiir yapmak için gerektiğinde kullanılabilecek araçlar olduğunu, şiirin varlığı sorgulayan bir mantık olarak dili de biçimlendiren bir söylem biçimi olduğunu belirtmek istiyorum. Şiirin zaman zaman felsefe ile karıştırılması da bu nedenledir.

6) Şiirin dildeki fazlalıklardan arındırılmasına bağlı olduğunu varsayarsak, "düzyazı şiir (poésie en prose)" için ne diyeceğiz? Demek şiiri dildeki artırma ya da azaltmayla tek başına açıklayamayız.

7) Düzyazısal türler, önceden oluşturulmuş anlamlara giydirilen bir dildir; şiir, anlamın metnin yazılma sürecinde oluştuğu bir dildir. Bu nedenle şiirde, aşk şiiri yazmak için başlayan bir şair, sonunda bir kavga şiiriyle karşılaşabilir. 8. Şiirde dilin amacı kendisidir, düzyazıda dilin amacı önceden oluşan anlamlara bağlı anlamlar oluşmasına hizmet etmektir. Bu nedenle düzyazıyı yürüyüşe, şiiri dansa benzetebiliriz.

Ağzını aç ve söv! Sonbaharda gala çiçeği
burada çünkü. Seçkin kuşağın çevresinde dönen
ikiyüzlü varlık, derinlik ve gizem noksanlığı çeken ağlak,
hem dilin önünde hem de arkasında muğlak,
uykulu yüzü birazdan görünecek bak
ve diyecektir; yarın kazanacağız muhakkak,

böyle kalktı
koltuklarından yapışkan
gösteriş
gala çiçeklerinden şairine
koptu alkış
ve işte kazanmak
yarına sarktı.

Hey gidi hey Heidegger!
Acaba bizim şairimizin hayatla dolup taşıdığı
elinde bir mezura, zamanı
bir şey'e benzer bir şey olarak ölçecek
evinin balkonunda güzelim 'şimdi'nin değışecek
bir çiçek saksısı mı vardı?

Elini alnıma koy sevgilim; ayışığım benim
şu açık alnıma koy elini tatlandır
gezinen öfkemi damarlarımda! Neden?
Neden civa ve arsenik kokuyor sözlerim, anla!
Endüstriyel bir parça mıyım ben; bak bana,
tehlikeli bir atık, gece Shell ve Chevron
tarafından Nijer
Nehri'ne dökülecek?

İlk gösterilişı değil bu galanın,
ilk oynanışı değil salonlarda; iki oda bir ahır,
keçileriyle ve ıhlamur ağaçlarıyla
örtülü bir bayır
görünümlü bu salonlarda ilk değil
gala çiçeklerinin evlerine dağılışıları
ve ilk değil dağıılırken gece
nehre dökülen zehir,

örneğin
kuzeydoğusunda Arjantin'in
Misiones eyaletinde
içme suyuna çoktan karıştı
ve omuriliklerinde deformasyon çocukların
doğdular birer tavşan dudaklı!

Hey gidi hey Sartre!
Acaba bizim şairimizin dönüp dolaştığı
başkalrı için yaşamak, krom tabaklama uygulanmış
başkalrı ile yaşamak, et yüzü zımparalanmış
keçi süet bir deri koltuk mudur
akademide uğruna yaşanacak
yoksa saat üç müdür
hiç kimsesi olmadığına inanmak?

Ve işte böyle
üç koltuk
yuvarlandı saat
gerildi hafif mavi
derisinde gecenin
gıcırdadı gök.

Başladı yağmur sevgilim; sesi yeşilim,
hatırlar mısın, iyi ki yağmurun dinmesini beklememişim,
dediğim günü? Hatırlar mısın zebra gülüşlü
siyah beyaz çizgileriyle bir bulut
sezgileriyle bir salyangozun tortop olup
bir saçak altında nasıl sarmaşık
dolandığımı sana?

Ama ilk gösterilişı değil bu galanın,
ilk oynanışı değil salonlarda;
ilk değil şiirlerde duyulan uğultuları sazların,
zıplayışları kurbağaların, sıçrayışları ceylanların,
ilk değil sonbaharda dökülen yaprakların
sürüklediği hüzne kapılmak ve kalması
kazanmanın yarına
ilk değil,

örneğin
General Electric, DuPont, Westinghouse
gibi şirketlerin radyoaktif çöpleriyle
zehirlenmesi gezegenin!

Elini alnıma koy sevgilim; gövdeme kanat,
ruhuma aşk, öfkeme tat versin!

ayşe özgür aydoğan

özgür sinema 13

che; arjantin ve gerilla

Peki ya sizlerin, hala sermayenin soluğuna endekslenmiş hayatı yaşamayı, hala açlıkla terbiye edilmeye çalışılan insan yığınlarını görüp de öyle olmamak için insanlığundan vazgeçmeyi göze alabilen sizlerin en önemli özelliği nedir? Ernesto Che Guevara

Oscar ödüllü yönetmen Steven Soderbergh'in çektiği film, iki bölümden oluşuyor. Küba devrimini anlatan ve zaferle sonuçlanan birinci bölüm Arjantin, Che'nin "Küba devrim savağını hatırlama" adlı kitabından uyarlanarak çekilmiştir.

Che'nin "Bolivya Günlüğü" kitabından uyarlanarak çekilen filmin ikinci bölümü de Gerilla. Bu bölümde, kumandanın Bolivya trajedisi anlatılıyor. Soderbergh'in tam 7 yıl ön hazırlık yaparak çektiği film, 4.5 saat sürdüğünden filmi iki bölüm yani bir ikileme. Zaten iki ayrı film gibi. Filmde Che Guevara'yı canlandıran Porto Rico asıllı oyuncu "Benicio Del Toro" başarılı performansı ile 2008 de Cannes'da en iyi erkek oyuncu ödülünü aldı. Gerçekten de çok başarılı bir oyuncu olan Benicio Del Toro, "Che" ile özdeşleşiyor.

Film, Küba haritası üzerinden açılıyor. 1964 yılında Birleşmiş Milletlerle bir toplantı için

New York'a giden Che orada gazeteci Lisa Howard ile bir söyleşi yapar. Gazeteci "devrimin sahip olduğu en önemli özellik nedir? diye sorar, Che yanıtlar; "Aşk! Bir devrimci, müt-hiş bir aşk ile yönetir kendini. İnsanlık aşkı, doğruluk ve adalet aşkı" Daha Sonra 1954 tarihine dönen film aslında tam da daha önce Che'nin gençlik yıllarının anlatıldığı " Diarios de Motocicleta- Motosiklet Günlüğü" adlı filmin bittiği yerden başlıyor. Devrimin silahsız başariya ulaşamayacağını düşünen kumandan Che Guevara, devrime inanan gerillalarla birlikte şehirlerde ilerliyor. Açlıktan kırılmakta olan halk her şehirde onlara destek veriyor ve devrim bir dalga gibi güçlenerek yayılıyor. Çoğu sahnesi savaşla ve büyük bir mücadeleyle geçen bu bölümde, doktor olan Che yoksul halkın sağlığı ile de ilgileniyor. Filmde devrimci Che Guevara'nın prensiplerine ve ideallerine ne kadar bağlı olduğunu görüyoruz. Gerillanın dağlarda ve zor şartlarda mücadele ederken köylülerden para ödemedi bir ekmek bile almadığını, Che'nin aklının sürekli bu yoksul halka nasıl yardım edebilirim sorusuyla meşgul oldu-

ğunu görüyoruz. Filmin en kanlı sahneleri Santa Clara'da geçiyor. Gerillalar karşısında yenilgiye uğrayan ordu teslim oluyor ve Che Guevara ve devrimciler devrimi ilan etmek üzere Havana'ya ilerliyorlar.

Filmin Arjantin'de geçen bu bölümünde orduların sevk ve idaresiyle ilgilenen Fidel Castro'ya gereğinden az yer verilmiş. Che ile Fidel arasında bazı fikir ayrılıkları olduğunu bilsek de Che'nin Fidel Castro'yu "devrimin olanca ateşiyle kucakladığını" da biliyoruz. Bu anlamda filmde bilgi ve daha da önemlisi duygu eksikliği göze çarpıyor. Bazı sahneleri siyah beyaz çekilmiş olan filmde bir belgesel havası var.

Filmin ikinci bölümü Gerilla, birinci bölümdeki yenginin aksine bir yenilgiyi anlatıyor. Devrimi bütün Latin Amerika'ya yayma hayali kuran kumandan Che, Fidel'e bir mektup bırakarak ortadan kaybolur. Kılık değiştirerek Bolivya'ya gider. Buradaki direnişçilerle bir araya gelen Che, onlara savaş taktiklerini ve silah kullanmayı öğretmeye başlar. Bolivya'da halk, kötü koşullarda yaşamaktadır. En yakın hastane 100 km uzaktadır ve köylüler bırakın hastane masrafını karşılamayı, yiyecek ekmek parasını zor bulmaktadırlar. Hastalara ve köylülere yardım eden Che Guevara, bir yandan da komünist partisiyle görüşüyor. Ancak Bolivya Komünist partisi bu silahlı mücadeleye destek vermeyi reddediyor. Gerillaların dış dünya ile iletişimini sağlayan ve kimi zaman da onlarla birlikte dağlarda savaşan Tanya, bu mücadelede önemli bir rol oynuyor. Ne yazık ki Bolivya halkı bu mücadeleyi Küba halkı gibi desteklemiyor. Daha umutsuz ve yılgınlar. Küba'da halkın desteğiyle her şehirde dalga dalga büyüyen hareket burada yenilgiye uğruyor. Bolivya ordusu Che Guevara'yı yakalıyor. Zaten astım hastası olan Che, kendisine nefretle bakan askere son sözünü söylüyor:

"Buraya beni vurmaya geldiğini biliyorum. Vur beni korkak, sadece bir adam öldürmüş olacaksınız!". Yönetmen bu sahneyi Che'nin gözünden çekmiş, Che Guevara'nın ölümünü göstermiyor. Bu içimiz dağlayan trajik sahneyle Che'ye veda ediyoruz.

Che Guevara'nın hayatını çeken yönetmenin Amerikalı olması kimi izleyicilerde bir önyargı oluşturdu. Bence Soderbergh Che'yi tarafsız bir gözle anlatmaya çalışmış. Filmde bazı eksikler var. Öncelikle belgesel havasında giden bu filmde duygu ve coşku eksik kalıyor. Che Guevara'nın kitabına bağlı kalarak çekildiği için midir bilmem, özel hayatı, şair kimliği ve Fidel ile arasındaki dostluğa yer verilmemiş. İzleyici tarafından çok beğenilen ve filme duygu katan müzikleri, Alberto Iglesias yapmış.

Sonuç olarak bazı eksikleri olsa da film, günümüzde kaybolan bazı değerlerin, bir liderin sahip olması gereken özelliklerin ve unutturulmaya çalışan ideallerin altını başlarıyla çiziyor.

Küba devrimini, amaçlarını, nedenlerini ve kumandan Che Guevara'nın yüksek adalet duygusuyla birleşen insanlık aşkını bize aktaran bu filmin, muhakkak izlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Yönetmen: Steven Soderbergh

Oyuncular: Benicio Del Toro, Carlos Bardem, Demian Bichir

Film Müziği: Alberto Iglesias

Ülke: ABD, İspanya

Vizyon Tarihi: 12.12.2008

abucak gelen sabah

kuşlara da ğret ağaçları baharla buluşturmayı
susuzluktan çatırdayan dalların köklerini
nasıl da
tadından yenmez meyvelerin suyuna bandırdığını

sen, ateşte erimiş lastik renginde bulutlardan
yeryüzünü yeşertecek sular sağdırırsın

bunu anladığım gün
yanakları yemyeşil bir dere döküldü dilimden
memeleri süt dolu hayvanları sağan kadının sevinciyle
sulamaya gittim yüzümde filizlenen çiçeğin kırılğanlığını

Çocuklara da anlat geleceği gzelliikle kurmayı
kefen giydirilmiş evlerin saksılarını
nasıl da
kervan geçmez kırların toprağıyla doldurduğunu

sen, canı bir bardak suda saklı balığın telaşına
okyanus damlatırsın memelerinden

bunu gördüğüm gün
kokuğu incinen gllere özür şiirleri döküldü kalemimden
sesi hücrelere sürüklenen kadınların yırtılmayan umuduyla
izmeye gittim inancını yitirmeyen cumartesi günlerini

dünyaya da ğret her gün güzel giyinmeyi
kokuşmuş kentlerin çıkmaz sokaklarını
nasıl da
Dicle kıyısında aşk türküleriyle yudumlanan şaraba çıkardığını

sen
bayramlık elbiselerini giymek için erkenden yatan çocukların
abucak gelen sabahı

bir piyano virtüözu chick corea

İlk kez 1984 yılında İstanbul Festivali'ne geldiğinde tanışmış ve Türkiye'deki ilk söyleşisini yapmışım Chick Corea ile... Flütçü Steve Kujala ve eşi Gayle Moran'le birlikte gelmişti İstanbul'a... Sonraki yıllarda, hem İstanbul'daki, hem de Çeşme kalesinde verdiği konserlerde de birlikte olmuş, güzel sohbetler yapmıştık.

Bu yıl, Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi'nin 10. Yıl kutlamaları çerçevesinde 7 Kasım günü ilginç bir programla geldi İzmir'e... Kendisi "Caz ve Klasik müzik" diye adlandırmıştı bu gösterisini. Tek piyanoyla kolay cesaret edilemeyecek bir denemeydi.

Konserini W.A.Mozart ve G.Geshwin karşımı ile açtı. Hemen ardından A. Scriabin ve Duke Ellington parçaları ile Scarlatti ve Antonio Carlos Jobim eserlerinin birbiriyle kaynaşmalarını dinledik. Programının ilk bölümünü, 2014 yılında yitirdiğimiz unutulmaz İspanyol gitarist Paco de Lucia'nın bestesi ile kendi parçasını kaynaştırarak bitirdi.

İkinci bölüm biraz neşeli başladı. Seyirciler arasından rastgele seçtiği kişileri piyanosunun yanına oturttu ve bir ressam gibi - piyano ezgileriyle - doğaçlama resmini yaptı konuğunun... Bu bölümün en renkli kişisi, hiç kuşkusuz, 7 yaşındaki İrfan Karakılıç oldu. İzmir'de özel bir okulda 2'nci sınıf öğrencisi olan İrfan 1,5 yıl önce başladığı piyano çalışmalarını, YÜSEM Müzik Okulu'nda Yaşar Üniversitesi Müzik Bölümü Öğretim Görevlisi Payam Gül Sussan'nin öğrencisi olarak sürdürdüğünü öğrenince daha da mutlu oldum. TRT İzmir Radyosu'ndan programcı arkadaşlarım Renin ve Bülent Gül'ün kızı olan Payam'ın böylesine başarılı öğrenciler yetiştirmesini hem gururla, hem de sevinçle karşıladım.

Sizlere Chick Corea'nın Türkiye'ye defalarca konser vermeye geldiğini söylemişim. İşte bunlardan birisi de, vibrafon yıldızı Gary Burton'la olanıydı. Birlikte çaldıkları Corea besteleri "Children Songs" (Çocuk Şarkıları) hep numaraları ile anılır. (Bu arada iki sanatçının Youtube'dan 2011 yılında Almanya'da Burgshausen'de çaldıkları "Armando's Rhumba'yı dinlemenizi öneririm. <https://www.youtube.com/watch?v=VRSjLkj0VMw>) Bu konserde de, işte bu çocuk şarkılarından derlemeler yaparak 8 tanesini seslendirdi. Tam gösterinin temposu düştü derken, son parçasına geldi sıra... Önce öyküsü anlattı "Spain" adlı parçasının... Bu bestesinin girişinde yer alan J.Rodrigo'nun dünyaca ünlü "Gitar Konçertosu"nu, yıllarca Miles Davis'in Gil Evans'la birlikte gerçekleştirdiği "Sketches of Spain'de yer alan bir parça olarak değerlendirdiğini söyleyen

Corea, yıllar sonra eserin Rodrigo'ya ait olduğunu anlamasını - oldukça mütevazı tavırla - bir ayıbı olarak belirtti. Ve unutulmaz solo konserini, dinleyicilerin de katkısıyla, bu parçasıyla bitirdi. Ne denir, "İzmir'den bir Caz piyano virtüözü geçti".

vahşet şekilleri • yağmur sunar

Varoşlara tükürülen duayım,
Yoklanmaklarla durmadan
Çocuklarda yok böylesi adlarım
Yeryüzü; kulluk orunlarının
Şekilleri içinde
Sayısız olamadığım ol şehirleriyle
Okyanus değil
Karaların trajedisinde bırakılmışlığım

Tamamlandıkça böğürlerinizde çelikler
Oradan; şahlanmış histerileriniz
Zamandışılığım hep
Eksenime küfürler kıvırtan,
Ne işaretleri doluluğun
Boşaltılmış gözlerinizden
Ne aklımın denkliliği
Gece arabalarına sürüklenip bir
Büyüklükleri orospuluklarda beğenenim!

Kapatılan toprağa ağıtlarım,
Metal düzleminde yapılarınıza
Saçılırken içimin eğrileri
Aziz(e)lik arayan organlarınıza
Saydamlık çareyken
Venüs Tapınağını mülkü sananlar
Haydi! Çağırın meleklerinizi
Niyazlarınızla dilleriniz silerek kutsiyetini
Sıçramalarla değil
İndirgenmiş yaşamlarınızla,
Şiddet çadını kurmalarınıza
Bilseniz
Çok az bu ayinleriniz.

erkan karakiraz

poetik karşılaşmalar

Erkan Karakiraz, Betül Dünder'e Karşı!

Erkan Karakiraz: "Unutmanın Kısa Tarihi" (Yitik Ülke Yayınları, 2018) ile okuru yeniden 'hatırlamaya' çağırıyorsun. Kültürümüz, hafıza kaybindan beslenir hale geldi, belirsizliklerin bireyin neliğini körelttiği, alacakaranlık zamanlarda yaşıyoruz. "Rakka'daki kızkardeş"ten bahsederken dahi aslında üzerinde yaşadığımız toprakları anlatıyorsun. Hatırlama ediminin içerdiği unutma ve yeniden hatırlama safhalarının sağlıklı işlemesine engel teşkil eden sisteme ve hakikatin çarpıtılmasına bir karşı çıkış, direngen bir yanıt mı kitap?

Betül Dünder: Unutmanın ve hatırlamanın yuvasından başlayalım mı? O yuvanın içinde olan bitenden. İnsanın kendi hücrelerinden. Kendi çekemesinden. İnsanın salt insan olan varlığından. Diğer türlerden bizi ayıran sağduyu ve bilinçten... Bize dair olan, dönüşmüş, evrimleşmiş, bizi diğerlerinden ayıran her şey adına bilmenin evinden konuşmalıyız belki de bütün bunları. "Unutmak için önce hatırlamak lazım"ları. Bunun çoğu zaman acı veren bir deneyimle eşanlımlı oluşunu, bunun nedenini, çoğul hallerini. Yani 'toplumsal bellek'teki birleşme noktalarımızı ve kopukluklarımızı. Benim kopukluklar olarak anmayı tercih ettiğim şeyi sen "hafıza kaybı" olarak tanımlıyorsun. Gerçekten unutmuyor muyuz? Sanmam. Bana kalırsa hatırlamanın sorumluluğunu yüklenenler ve kendini bu sorumluluğa dahil etmeyenler arasında yaşanan gerilimin sonuçlarını yaşıyoruz tarihsel olarak. Neden unutamıyorum? diye sormak değil bizim cümlemiz; bu içsel bir çekişme olarak kalır. Ancak benim için, unutmamanın bir "direnme" biçimi olarak anlaşılması, bir hesap sorma

iddiası taşıması önemli. "Asla unut(a)mayacağız"! Neyi? Keder ve yitiklik konusunda o kadar bereketli topraklara sahibiz ki hangi birini?! "Rakka" bize uzak mı? Yoo, haritada bir tırnak ötede. Batman'dan daha uzak değil. "Tam da kızkardeşimi Allah'a gösteriyordum" diye biten "İki Dağ Arasında" şiirime atıfla söylüyorsun bunu, kadının alınıp satılan, eti bir rüşvet, ödül olarak sunulan bir cins olduğu üzerine bir isyanın dile gelmişliği ile. Bunu ve benzerlerini nasıl unutacağız. Sınırın içinde ve yakınında olanı dinsel bir bağlayıcılıkla düşünenlerin çoğunluğu karşısında bir yandan dogmalarla, onların hayatımızı kaplayan akıl almazlığıyla mücadele ederken, unutmama, biriktirme ve aktarma gücünü nasıl koruyacağız? Ben gücümü kaybetmemek için yazıyorum belki de. Belleğin de farklı okumaları var biliyorsundur. Şiirin bir arşiv belgesi şairin de bir vakanüvis olarak düşünülmesini bir bağlamda yumuşatan bir şey bu. "Kültürel bellek için gerçek değil hatırlanan tarih önemlidir" dediği gibi Assmann'ın ve bu belleğin taşıyıcıları arasında sıraladıklarından biri olarak söz alıp söz vermeye çalışıyoruzdur biz de. "Kültürel belleğin hep özel taşıyıcıları oldu, der; şamanlar, Kelt ozanları, griot, rahipler, öğretmenler, yazarlar, filozoflar, mandarinler ve adları ne olursa olsun kendilerine bilgiyi taşıma yetkisi tanınmış olanların tümü dahildir"... Ben hikaye anlatıcısı olanların daha konuşkan, eli kalem tutanların daha çok yazan ve bir öteki olarak görülenlerin daha çok birlik olabilmesi için, gerçekliğin yanına bu belleği kabartacak olanları toplamaları gerektiğini düşünüyorum. Bu küllerin içinde eşelenmekten daha fazla bir şeydir, kanımca. Kitapta "külüz biz/-külüz kül" diye ısrarla tekrar ediyorum ya, hepimi-

zin yangını başka başka görölse de yakan el de-
ğişmez. Zalimin sureti tektir. Ben o sureti gözü-
mün önünde tutarak yazdım. "Çok çalıştım ben
bu acıya" demişliğim gerçeğin kendisidir ama
acıyla oyalanmak değil kastettiğim. Acının fe-
nomenolojisine dairdir vurgum. Özsel bir bilinç
ile dışardan bakabilmek acı'ya hatta acı çektir-
rene, acı'ya sebebiyet verene. Bu bilinç unutu-
şun panzehiridir aynı zamanda. Acıya karşı da-
yanıklı hale gelmek, karşınızda sistematik bir bi-
çimde zorbalaşan, iktidar aygıtlarına ya da ara-
cısız iktidarın kendisine karşı bir bağışklık ka-
zanmanızdır aynı zamanda. Bunun bir galibiyet
olmasının tadını çıkarmak kalır geriye.

Erkan Karakiraz: *Kitabın büyük kısmında, şiir
aracılığıyla bir anlamlandırma düzeneği kura-
rak, hafızayı koruma ve muhafaza etme çabası-
na giriştiğin seziliyor. Tarihin yıkıcı yönde teker-
rür etmemesi için kalıcı yazılı, işitsel ya da görsel
belgeler bırakmak gerekiyor belki de. Şiir de bu-
nu gerçekleştirmenin sanatsal formlarından bi-
ri. Geçmişin dile getirilmesi ve toplumsal hafıza-
nın yansıtılması, deneyimlerin sanatın süzge-
cinden geçirilmiş halleriyle sonraki nesillere kay-
ba uğramadan iletilebilmesi, şiir söz konusu ol-
duğunda, ne ölçüde mümkün?*

Betül Dünder: Sondan başlayayım. Bir temen-
niyle. Keşke sanat da, edebiyat da, şiir de sade-
ce kendi içinde kalsa, kendisiyle değerlendiril-
se. On binlerce yıl öncenin mağara resimlerin-
deki yaşananları gösterme haline modern insan
düşlerini, rüyalarını ekleyerek gerçekliğin kalın
halatlarını incelteli çok oldu, hatta yer yer ko-
pardı attı. Sadece olmuş olanla yetinmek sana-
tın işi değil şüphesiz. Bizi kıskırtacak, deşecek,
daha içerilere çizikler atacak, belki rahatsız ede-
cek, aklımızın sınırlarını zorlayacak olana yö-
nelmemiz bizi yapıp ettiklerimizle buluşturan
şey. Bir natürmorta bakarak sanatsal bir zevk al-
mıyorsam zihnim bu göstereni özden farklı kı-
lan şeylerden mahrum bırakılmışım duygusuy-
la yetersiz hissediyordur kendini bir alımlayıcı
olarak ve beni üretime yöneltecek bir kırbaçla-
ma beklemem yersizdir. Şiir okurken de bu bi-
linçteyim. Bana bir atın omurgasını, soğanın ka-
buğundaki damarları gösteren bir apaçıklık be-
ni şiir okuru olarak kırbaçlamıyor. Haber bülteni
izlemişim gibi kağıt üzerinde manzume bülten-
lerden zevk almıyorum. Şairin kendi zamanının
tanıklığı içinde kendinden bekleneni karşıla-

ması adına sadece günümüz kavramlarının göl-
gesinde şiir/metin üretmesi şiirin imkanlarından
ziyade düşünce tarihinin izini sürerek elde ettikle-
rini sunması benim için bir entellektüel iddia taşı-
maktan öteye gidemiyor. Sosyolojiden mezun ol-
dum. Yıllardır gençlerle ve çocuklarla felsefe çalış-
ıyorum. Kavramların memuru gibi hissediyorum
zaman zaman kendimi... Belki bu da bir sebeptir:
şiiri bildiklerimi unutarak yazıyorum mesela. Bir
şehirden bir şehre nasıl geçilir biliyorum, bir ölü-
yü nasıl uğurlayacağımı biliyorum, bir ayrılığın
sonrası nasıl yaşanır biliyorum, bir bebek nasıl em-
zirilir biliyorum, devlet ve devletleşen her kimse
bana/bize nasıl davranır biliyorum; da bildiklerim
nasıl söylenir şiirin kendiliğindenliğine zeval ver-
meden, meselem bu. Bunu konvansiyonel şiirin;
(görsel-somut şiir tartışmaları ile literatürümüze
eklenen haliyle de söyleyelim geleneksel olanı)
son zamanlarda daha çok açığa çıkan durağanlı-
ğına, sıradanlığına, vasatlığına bir övgü gibi algı-
lanmasını söylemek istediğim. Bugün çok net bir
ayırım noktasına geldi belki de bu ülkedeki şiir. En
başından beri sosyolojiyle sırt sırta duran bir yapı
olarak nasıl kurulduğuna bakarsak şiir evlerinin;
tüm arayışlar çok anlamlı, tüm reddedişler saha-
ne. İdeolojik farklılıklar, o farklılıkları işaretleyen
dünya görüşleri şiir dilini, dilin kuruluşunu, dil ya-
pısını ayırttığı gibi, sözcük seçimi, nesnelerin
yerleştirilmesi, varlıkların dağılımı gibi mistik
olanla reel olan arasındaki salınım şairleri birbi-
rinden ayırıyor/du, belirgindi çizgi. Ancak tarihsel
olanın şimdisini yaratma arzusu -üretim her ala-
nında, üreten herkes için geçerlidir bu- şairin de
bir birikimşe, bir yığına, iktidar olana, geleneksel
söyleme itiraz hakkını içinde barındırmasından
daha doğal ne olabilir. Bu itiraz sadece verili dilin
sunduğu imkanlara da olabilir, hatta bunu siste-
matik olarak maruz bırakıldığımız kapitalist he-
gemonya ile ilişkilendirmek de mümkün olabilir,
bağımsız kadın mücadelesinin bize bahşettiği bi-
linç ile de. Ben bu itirazların çıkış noktasına ses et-
meksizin, kadınların tarihinin yeniden yazımı (ya-
ni geçmiş kadınların yaşamışlığı, anlatımı, aktarı-
mı ile yeniden düşünebilmek) ile anlamlı yazınsal
eylemsellik arzuluyorum. Ee, tarih sizi de anlatı-
yor, ne istiyorsunuz? diye soranları duymayarak
her şeyden önce bunun ilkesel bir duruş, bir tavır
içerdiğini; cinsel kimliklerin temsiliyetlerinin de
ötesinde bir talep olduğunu, bir adalet arayışın-
dan bağımsız olmadığını belirtmek isterim. "Geç-
mişin dile getirilmesi" diyorsun ya, hangi geçmiş,

kimin geçmişi aktarılan, erkin yazdığı söylediği mi, üstünü örttüğü, konuşturmadığı kimse onun adına söz almak, buna talip olmak değil mi biraz da bizi yazmaya söylemeye yönelten. Madun adına konuşmak... handikap bu. Kadınlar her seferinde kalabalığın, yığının, o tarihsel gürhunun arasına her daldığında söze ilk başladığı anı unutmayın. O kekemelik, o ikinciliğin ağırlığından sıyrılan kadar yaşadığı sarsıntıyı unutmadan, diklenecek, yeniden oluşacaktır. Bunu bir kadrajdan bakıp söyleyemiyorum, bunu o öznelardan biri olarak söylüyorum ve bu beni şair, beni kadın, beni, yeni tarihin sözcükleri yapan şey!

Bir şeyi de samimiyetle birçok yerde dillendirdim, burada da söylemiş olayım. Daha önceki kitaplarım da dahil olmak üzere Unutmanın Kısa Tarihi'nde de tematik bütünlük gözeterek dosyayı oluşturmam. Hatta kitabın içinde olması muhtemel birçok şiiri de sonrasında bilgisayarımda yahut defterlerimde buldum. Dağınık yazan biriyim. Planlayarak, siparişle yazmadım şimdiye kadar. Ortak/kolektif bir çalışma olduğunda ucundan tutar dahil olurum ancak zorlamam, 'elimden gelir de yazabilirsem paylaşırım'dır davete yanıttım. O sebeple "çaba" kelimesini üzerime al(a)mam, bunu gerçekten planlayarak yapanlar, çalışanlar adına haksızlık olur.

Erkan Karakiraz: *Günümüz şartlarında sanat, özellikle de şiir, geçmişteki şiirin etki alanı ve gücünü gösteren örnekleri de göz önünde bulundurarak düşündüğümüzde, geleceği şekillendiren süreçlere ne kadar etki edebilir? Alacakaranlıkta yol olarak tarihi yine de yeniden inşa etmek olası mıdır?*

Betül Dünder: Aslında yukarıda bu soruya yanıtları bulmak mümkün. Tekrara kaçmak istemem. Ancak şunu söylemek mümkündür. Çok geriye gitmeden. Birkaç sene öncesine. Bambaşka bir deneye. Gezi sürecine. Buradan bize dönen, bizimle yeniden biçimlenen, bereketli bir narın taneleri gibi dağılımcı, yatay ve mekânsız bir zamandı. Hepimiz için öğretici, yenileyici ve hatta sarsıcı bu deneyimin şiiri nasıl etkilediğini hemen açık eden bir zaman yaşamıyoruz belki ancak çözülecek bu bilmece de. Geleceği şekillendirmek gibi bir iddia taşıyor mu şiir, emin değilim ancak geçmişten bildiğimiz ve her anımsayışta hâlâ içimi titreten ör-

nekler var. Andrey Voznesenski'nin Rusya'da bir stadyum dolusu insana Oza'yı okuduğunu düşünmek... Bu coşkuyu yaşadık kısmen Gezi'de, şiiri ağaçlara, çocuklara, çadırların içine doğru sesledik. İdeal olanı yaşamaya kolektif olanı inşa etmeye yetli olanlarla şiir ne güzel yan yana geliyor, iç içe geçiyor/du. Şair hem kendi için hem okuru için ne büyük bir aldatıcı halbuki, değil mi? #şiirsokakta nasıl dolandırdı Cihangir'deki duvarda, Lice'de, Hopa'da, Mersin'de... Sonra? şiir nasıl eve geri döndü... Neden onu sokakta tutamadık diye sormalı, düşünmeli. Ama sokakta kimse kalmadı! diyecek bir çocuk çıkıp; yine en az Kral çıplak! demek kadar yıkıcı bir cümle bu. Aferin bize, bize hepimize aferin!

Erkan Karakiraz: *Kitabın, unutmama/ hatırlama bağlamında, nesnelerin adları, sesler, mekânlar ve görselliklerle kurduğu bağ oldukça çarpıcı. Pencereden dünyanın görüntüsü, onların hapsedildiği fotoğraf kareleri, doğa manzaraları, ayna vs. dünyanın bilgisiyle ilintilendiriliyor. Benim özellikle "Baskı Kalitesi" şiirinde, fotoğrafın bilince yansıyan imajları ve daha sonraki aşamalarda yeniden üretimlerle çoğalan olasılıkları ilgimi çekti. Seni kışkırtan neydi?*

Betül Dünder: Kışkırmaya o kadar müsait bir ben var/dı ki yıllardır. Soğukkanlı bir bakışa varabilmek için o yaşama telaşını 'her şeye rağmen ve her şeyle birlikte' düzenlemek hayli zamanımı aldı. Bu benim insan/özne merkezli bir hayat yaşıyor oluşumla ilgili biraz da sanırım. Ve öznelarım bana bağıllık ile bağımlılık arasında bir çizgide duruyorlar. Bu sorumluluk içinde o coşkulu, taşkın hallerimle beni, yaşamakla yazmak arasındaki çizgide daha serinkanlı bir yere koydum. Bu ömrümün büyük deneyimleri demektir. Bunu yaparken kayıplarım oldu. O yitip gitmelerden başka bir zaman ve ben kaldı bana. Doğaya geri verdiğim Perimin üzerimdeki etkisini, hayatımdaki anlamını henüz yeni yeni kendimle konuşabiliyorum. Unutmanın Kısa Tarihi'nde çoğunluk ona konuştum çünkü. Bu kadar bana dair olanın şiirleri de orada. Ancak kendimle ilgili olanı paylaşmayı, dağıtmayı öğrenmiş olmalıyım ki, herkesin şiirine dönüşebildi onlar. Barthes'ın fotoğraf üzerine yazmış olduğu camera lucida kitabında punctum kavramı, fotoğraftaki bütün görünenler içinde bizi bir anda çarpan, ters yüz eden bir ayrıntıdan ibarettir. Bilinçli bir yerleştirme olmasa da o bizim seçimimiz, bizi bir haliyle kendine çeken ve o andan

itibaren bakmış olduğumuz fotoğrafı bizim için biricik yapandır. Yıllar önce Emirhan Oğuz'un şiiri üzerine yazdığım bildiride bu kavramdan çok faydalanmışım şiire bakarken. Her şiirin de bir punctum'u olduğu gibi, bir şiir kitabında sizi kendine çeken diğerlerinden ayrılan bir şiir de bu hissi verir. Açıklanamazdır ayrıca, neden o ayrıntının değil de diğerinin gözünüze çarptığını, neden o şiir değil de diğerini tekrar tekrar okuduğunuzu kendinize de söyleyemezsiniz, denesiniz anlamsızlaşır zaten. Ben zamanın fotoğraflarını gözden geçirdiğimi, ayrıntıları farkında olduğumu ve yaşadığımız bu zamanın arşivinde baskı dönemlerine ait belgelerin, acıların biriktiğini imaladım; sonra, kadınlara dayatılan güzellik reçetelerinin, estetik deformasyonu göstermek istedim. Bu da bir baskı. Güzel görünmek zorundasın, baskısı. Seçilmek için ölçülerine dikkat edeceksin. Rekolteyi düşürmek istemiyor çünkü erkek. Dolayısıyla bu döngü yeterince kışkırtıcı. "Baskı Kalitesi"nden diyelim madem son cümle yerine: "Hayranım çirkinliğe bu yüzden"...

Erkan Karakiraz: *Bütün kitaplarında karşımıza çıkan nesnelerin ve tabiata ilişkin unsurların - son kitapta sonsuzluk vurgusuyla özellikle suya değgin- imkânlarını, bu kez kitabın izleksel bütünlüğüne hizmet etmeleri için zorluyorsun. Hatırlamanın bunlarla bir ilgisi var mutlaka. Diğer taraftan, ilk şiir kitabından bu yana, şiirindeki yoğun kullanımları, nesneler ve tabiatla kurduğun kişisel ilişkinin hikâyesini merak ettiriyor doğrusu.*

Betül Dünder: *.../yaban incirleriyle büyüyen dilim /şimdi benden de öteye gitti/...*

.../beklediler dilimdeki hüner tükensindi/...

.../uzadıkça acının boyu /boğulmuş bir sandala döndü dilim/...

... /beklerdim dilimin yaşlı bir leopar gibi /beni iyileştirmesini.../...

Bu birbirinden bağımsız dizeler "Ayna Yorgunluğu" ve "Başka Dünyalar İçinde"den. İlk kitaptan itibaren şiirlere dair görüş bildiren her metin "doğa" vurgusunu yaptı. Ben doğanın bir parçası ve türüm itibarıyla ona ihanetin de bir parçası olarak kendimi edilgen buluyorum. Şehrin bana sunduğu herhangi bir imkân yok. Bu gürültü ve keşmekeşin içinde kendimi doğaya ait kılabilmenin kaçış yollarından biri de, doğa-

nın unsurlarını aklımda tutup, onunla buluşma yollarımı çıkarabilmek. Şiir bunun için beni ivedilikle karşılıyor. Yukarıda alıntıladığım dizelerin ortak iması gördüğü üzere "dil". "Yaban incirleriyle büyüyen", "yaşlı bir leopar" olan ve "boğulmuş bir sandal"... her haliyle bende batan. Onun beni biçimleyişi, benim onunla sarmalanıp şiire varışım hep bir akış. Oysa şiir şairini aşan bir sonuçtur, o sebeple düzyazıcıların "ben bile nasıl bir son olacağını bilmiyordum" diyerek bilmem kaç sayfalık bir romanın, yazarını ele geçirmiş halini heyecanla anlattıklarını okudukça ya da yazar dostlardan dinledikçe; bunu hemen hemen her şiir için yaşıyor olmanın ayrıcalıklı duygusu için minnet duyuyorum evrene. Sürekli bir anksiyete. Sürekli sesleri ve sözcükleri kovalayan bir zihin. Kağıtta bitmiş bir şiirin verdiği hazı gerçeklik içinde yakalamak zor. Bu haz için hatırlamanın kederine de talip oluyoruz işte Erkan. Bunda bir beis görmüyorum.

Suyun hayatımdaki yeri felsefi bir düşüncenin ilk çağdan bugüne hâlâ akmakta olan nehriyle alakalı. Heraklitos'un "bir nehirde iki defa yıkanılmaz" demişliğinden hareketle "oluş felsefesi"nin oradan Hegel diyalektiğinin ve maddenin varlığına dair bilgiler ile harmanlandığında zihnim, ben lise talebesiydim. Nehir zamanı imlediği gibi su devinimi ve akışı ile sonsuzluğu söylemekteydi. Her şey karşıtlığı ile var iken doğada insanın bir takım girişimlerinin karşılığını bulmuyor oluşu ilginç geliyor bana. Bunu ortadan kaldırmak için o gençlik yıllarımdan beri karşıtlıkları aşarak düşünmeye ve eylemeye çalışıyorum düşüncemi. Dişileril karşıtlığından örnekle diyeyim; burada dişil sadece tek bir cinsi temsil edemez bana göre, erilin yani erkeğin dışında kalan cinsler olarak düşünmek benim içimi de ferahlatıyor, doğadaki dengemi de koruyor. Bunu daha hayati kavramlara da uygulamak mümkün. Ölüm-dirim mesela. Bu çok teknik bir hadiseyken biz ne yapıyoruz, onu imgeselleştiriyoruz, faniliğe atıfla yeni düşünme biçimleri ve yaşantıları yaratıyoruz ve bütün bir gezegenin bunlara uymasını, itaat etmesini bekliyoruz. Habitatımız başka bir şey söylüyor oysa. Burada renkler var, şiirimde sarıyı, laciverdi, kırmızıyı anıyorum çoğunluk. Nesneleri sadece renklen-dirmek için değil, bilakis bazı sözcükleri renkleriyle görüyorum. Doğadan yansıyan olmasının dışında düşünsel, kültürel, tarihsel olarak birikmiş bir toplumun belleğinin de işaretlediği renkler. Mesela Haziran? Onun berrak bir nehir gibi mavi olma şansı var mı? Kırmızıdır o bende, ölüm bile

mahcupdur Haziran'da yanakları kızarır bu kadar canı kendi yurduna götürdüğünden... Ne demişim: "Korkuyorum çünkü haziran gelecek/ ve ölümünün başına gelmeyecek belki de hiçbir arkadaş" ... bundan daha kırmızı bir endişe olabilir mi, misal...

Suya geri dönersem, Unutmanın Kısa Tarihi'nde, "Dünyanın Gölgesi"nde çok açık ettiğim oluşa dair düşünsel yoğunlaşma bir biçimde kendi uçlarını gösterdi, ben de yol verdim. Sadece bunun için de değil, suyun beni iyileştirmesini diledim şiiri bahane ederek. Bu şiiri yazdığım da şarkı çoktan bitmiş, müzik susmuştu.

"Bir nehre giriyorum/su akıyor ben akıyorum, ben akıyorum su akıyor/ikimiz de aynı şarkıya doğru gidiyoruz" ...

Erkan Karakiraz: *"Unutmanın Kısa Tarihi", kısa sayılamayacak bir zaman diliminde yazıldı. Umarım bir sonraki kitap için bu kadar beklemeyiz. Bu süreçte ülke ve dünya, teknolojik, sosyolojik ve politik açılardan çeşitli dönüşümler yaşadı. Şiirin yazılması, okunması ve okurla olan ilişkisi, hem kullanılan araçlar hem de içerik ve yaklaşım açısından hızlı bir değişim geçirdi. Sosyal medyada, popülist dergilerde, sokakta, duvarlarda şiirin anonimleşmesine, şairinden bağımsızlaşmış birkaç dizelik sloganlara dönüşmesine tanık olduk. Yanlış bilginin çoğalıp kurgulanmış bir normalliğe evrilmesi ile şiir özelinde de bir hafızasızlaş(tır)ma gerçekleşti. Tüm bu hızla, değişime karşın yazdıklarından vakur, bilge bir ses yükseliyor. Neler söylersin buna dair?*

Betül Dünder: *Unutmanın Kısa Tarihi, düşünlüğünün aksine çok kısa bir zamanda yazılmış olan şiirlerin çoğunluğunu oluşturduğu bir toplam. Birkaç tanesi hariç; İki/Saklı/Adem Ağacı ikinci kitabın bitiminde yazılmış dergilerde yayımlanmıştı, diğerleri 16 ay gibi bir sürede kağıda inenler. İki kitap arasında yaşanan dönüşümlere dair konuşacaksak... "Umursamazlığa erdim" mi desem... Bu cümleyi içimden geçirecek yaşa ve zamana varana; her şeyin umurunda ve aklımda olduğunu bildirmek isterim. Ayrıca isterdim, istiyorum bir taraftan bilinç içre olanları değiştirmek. Politize olanla estetize olan arasındaki ipi kimin nasıl çektiğine bakıp ben de bir olur belirliyorum. Bunu sadece şiir için değil; güncel politik yahut da kültürel hegemonya içinde olduğunu farkettiğim, hissetti-*

ğim her şey/her kimse için yapıyorum. Birkaç se-ne sonra konuşmalar, halkı narkozlayan haber bültenleri, sayıklamalar daha fazla daha fazla olacak... zaman bunu dayatacak ve söz çürüyecek ağızımızda...

Bu durumda bütün hafifletici sebepleriyle beraber benim için orada bir suç mahalli duruyor. Çünkü şiir gündelik hayatın hayhuyuna feda edilemeyecek kadar kıymetli bir şey aynı zamanda. Şiiri diğer edebi sanatlardan ayıran en temel özellik binbir hali binbir halle söyleyebilmek değil mi? Bugünün şiiri bir kendine gelmeli öyleyse bu olasılıklar denizi içinde boğulmak da bir olasılık değil mi, şair ne dediğini/diyemediğini bir kez daha düşünmeli zannımca. (Bunu kendimi dışarda bırakarak söylemiyorum elbette). Konuşmak, dinlenmediğini bile bile konuşmak istenci... gayet şizoid bir durum. Öyleyse konuşmaya dair yeni tarifler vermeliyiz ve belki şiire dair de.

Son zamanlarda adı dolaşımda olan kimi şairlerin, bir yazma biçimi olarak kullandığı taktikler sonucu kurulan metinler; şiirin geçmişini, şairlerin şiir külliyatını bilenler için acımsı tadlar bırakmaktan öteye gitmiyor. Birkaç şairin öne çıkmış şiirine/dizesine taklalar atılarak kurulan "yeni" şiirin ortaya bunca aymazlık ve cüretle konulması şu durumda şaşırtıyor beni. Eskiden bir sözcük üzerinden fırtınalar kopardı. Şimdi kimse kimsenin şiirini takip etmediği gibi varolan montajı, kolajı farkına varmıyor (mu?). Bu sadece kendinden öncekini yağmalamak da değil, bugünün şairlerinden de yontmak. Kendimizden önceyle bir bağımız var ve bu bağa isterseniz gelenek bağı isterseniz 'geçmişin sesi' deyin, bunun devamıyız. Ama inkârla/ redle ama kabulle tüm o yapının ardıyız. Dolayısıyla zinciri koparmak kolay değil. Belki bunu deneylerle yaptığımızı söyleyeceğiz, ben'in inşasında öncesiz ve sonrasızmışız gibi söylemler koyacağız ortaya, kolajlar içinden konuşacağız, elbette, kendi şiirini var eden için bundan daha iyi bir şiir yolculuğu olamaz, katılırim; ancak, esinlenme ile intihal çizgisini aşan nice örnek dolaşıyor ortalıkta. Daha üzücü olan 'etik adına ifşa'yı bırakmış olmak. Okura çok iş düşüyor.

Erkan Karakiraz: *Kitabı yazan kişi olarak şairin kendisiyle, kitapta okurla söyleşim halinde olan özne arasında, başkasının acısını tam anlamıyla dilendirmenin imkânsızlığının farkındalığının verdiği rahatsızlık da atlanmadan, nasıl bir deneyim farkı var? Şair Betül Dünder, oradaki özneyi ne ölçüde*

kendi gözlem ve deneyimleriyle besledi? Madunun kendi adına konuşmadığına/ konuşturulmadığına, konuşmasının engel olunarak güçleştirildiğine bakarak, onun adına konuşmanın imkânsızlığı ne ölçüde aşılabılır? Aşılabılır mı? 'Kendi adına konuşamayan bir madun adına konuşmak' imkânsız olduğuna göre onun adına konuştuğumuzda aslında onun adına konuşmamış oluruz. Ne dersin, bir çatışkı değil midir bu?

Betül Dünder: *"Başkalarının Acısına Bakmak"* yani Susan Sontag. Bize bu tamlamayı armağan ederken öncelikli olarak nereye bakmıştı? Savaş, katliam, kıyım, kurban ritüelleri içinden elimize ulaşmış fotoğraflara bakanlar olarak -yani yaşanmış bir olayın bire bir canlı tanıldığı olmanın dışında- olan biteni görsel belgelerden algılamamıza dair bir takım çıkarımlarda bulunur. Çarpıcı bir örnek mesela; Sontag'tan öğreniriz, erotizmin büyük teorisyenlerinden George Bataille, 1910'da Çin'de bir esirin "100 bıçakla ölüm" törenine ait bir fotoğrafı her gün bakmak için masasında tutar. Woolf, bu felaket, acı, ölüm fotoğraflarına bakanın kim? olduğunu sorgular ve "biz" diyerek (kadınları kastederek, feminizmle ilgili sayfalar dolusu yazdıktan sonra "Savaşı nasıl önleriz? sorusuna cevaben: "Hem biz hem siz tepkilerimizi pekala aynı sözcüklerle ifade edebiliriz" der başka öğretilere sahip olsak da. (Bunu erkek avukata cevaben yazar.)

Her iki örneği de özellikle seçerek verdim. Bataille'nin kurban ritüeline dair olan düşüncesinin detayları bir yana, herhangi bir insanın bir felakete, yok edilene bakışı onun varlığını ontolojik olarak da sarsan bir sorgulamaya sebep olur. Onun yerinde olmanın olasılığı insanı sarsar, gerçeklik ile sanrı iç içe girer. Yaratım süreci için ise her duruma duyuşa ihtiyaç hasıl olur. Kötünün, kötülüğün temsillerinden de alınacak olan alınır. Woolf'un vurgusu ise; toplumsal bir felaket olarak bütün sonuçlarıyla birlikte "savaş uğursuzluktur, barbarlıktır, savaş ne pahasına olursa olsun durdurulmalıdır" sözünde netleşir. Şimdi buradan maduna dair düşünelim. Bu fotoğrafları biz de gördük. Silopi'de sokak ortasında ölüsü yedi gün kaldı Taybet Ana'nın! "Çok üşüyorum, susadım" diye inleye inleye öldü bu kadın. Onun yerde yatan fotoğrafını masamda tutmamın mümkün olmadığını gibi başkasının acısına bakmanın öğretisi içinden onu unutmama-

mın da mümkünü yok. Onu orda yatırını affetme şansım yok. Şair Betül Dünder'in "Unutmanın Kısa Tarihi"ndeki öznelere Picasso'nun İspanyol generale verdiği yanıtı anımsatarak söylemek isterim ki; o öznelere bunca acıyla ben değil "onlar" besledi! "Analar ağlamasın" diye başlar banışa dair kurulan cümleler. Kadınlığa, analığın kutsallığına atıfla söylenmiş olsa da bir büyük ayrıktır onu açık eder. Erkeklerdir savaşan, kadın mücadele eder! Spivak'ın Gramsci'den devraldığı ancak kullanım alanını ve öznesini başkalaştırdığı madunlardan biri değil midir Taybet Ana. Ya da Ayna Yorgunluğu'nda anasına ithaflı "Defteri İnce Yazı" şiirindeki çocuk: gövdesinden 12 kurşun çıkan Uğur Kaymaz? "Başkasının acısını dillendirmenin imkânsızlığı" demişsin, ben kendi acımı dillendirirken bile artık o ben değilimdir ki; bir başkasına bakarken de ben kendi hikâyemin içinden ve soyağacımın gölgesinden kalkarak görüş hizası alırım. Ben Balkan kökenliyim. Geçtiğimiz senelerde gittim o coğrafyada birkaç yere; anneannemin, dedemin, annemin doğduğu yerlerde Ohrid'de, Struga'da kendi ağacımın izlerini aradım. Sonra Bosna Hersek, Mostar'a vardığımda ölümün henüz oradan ayrılmamış olduğunu hissettiren görüntüler ve kokular duydum şehirde. Bosna Hersek'te binalarda kurşun delikleri, isabet eden top merminin açtığı oyuklar. Aynılarını yıllar içinde kendi ülkemde de gördüm sonra. Sonrası... İbn-i Hal-dun'un dediği gibi işte: "Coğrafya kaderdir" ...

Erkan Karakiraz: *Bazı noktalarda -örneğin bütün olarak yoksunluk izliğiyle öne çıkan "Turuncu Notalar" şiirinde ve kitabın gövdesine dağılıp yayılan birçok dizede- bireysel ve hipergerçekçi bir ton da var. Özel imajların kullanılmasıyla da güçleniyor. Kendi deneyimlerini, acılarını şiiri araç edinerek dillendirmeyi, sözün ve yazının günümüzdeki serüveni içerisinde -deneysel ve performatif yönelimleri de düşünerek- nereye koyuyorsun? Ne de olsa hatıralar, benliklerimizi, kimliklerimizi oluşturur. Şair şiire bitıştirdiklerinin hem tanıdığı, hem faili, hem de kurbanı olabilir mi?*

Betül Dünder: Haklısın, çok fazla uzaklaşmadım kendimden ve yaşanmış olandan. Ancak bir kasıt aramadım kendimde. Bugün şiir yazarı biri değil de, çömlek biçimleyen biri olsaydım da ellerim yaşadıklarımın bağımsız müdahaleler yapmıyacaktı şüphesiz. Kim kendini unutup yazmış, söylemiş, çizmiş ki... Dali önündeki tabakta eriyen peynire bakıp, eriyen saatleri çizdi, zaman algımıza

müdahale etti. Bu kadar. Ben her ne kadar kendi belleğimle hesaplama notları olarak algılasam da, en başından beri konuştuğumuz gibi kolektif hafızayı ve orada biriken dert ediyorum. Bundan dolayıdır sadece son kitap için bir pay edilme yoktur ben ve benimle işleyen zaman arasında. İlk kitapta da tarihe "ne biriktiriyorsun kimin tarihsin?" diye soruyordum. "Başka Dünyalar İçinde" de kişisel tarihime dair açık kapalı izleri kullandım. Komünistler Neden Tatil Yapmaz şiirim "Ufuk ki babam olur benim" dizesiyle biter. İki kardeşin 1970'lerdeki siyasi kutuplaşmadaki halinden dem vuran bir şiirdir. Hikâyesi bendedir, şiiri okurda. Bir yere kadar anlatımcı olabilirim, hissettirim yaşanmışlığı ama gerçekliği konusunda emin olmam da olurdum da okuru. Okur da bir hafiyecilik oynar durur belki bilemem. Ancak konu şair kadınlar olduğunda bu hafiyeciliğin farklı boyutlara vardığını biliyoruz. Yazılan her dizinin bir anısı olmalıymış illa bir muhatabı bulunmalıymış gibi algılıyor okur. Bu okura şair erkekleri de katalım. Kadınların şiirlerini otobiyografik manzume olarak değerlendiren sığ zihinler yok olana kadar kendilerini yormaya devam edecekler. Biz kadınlar da hem yaşayıp hem yazacağız. Acımızı da, sevincimizi de, isyanımızı da, seviştığımızı da, aşkı da... yaşaması yazması kadınlar için çok başka olan aşkı... Bu şiiri araçsallaştırmak değil, bildiğiniz kendi tarihimiz içinde varolmak.

Erkan Karakiraz: *"Unutmanın Kısa Tarihi", 2018 Ruhi Su Şiir Ödülü'ne değer bulundu. "Ödül" kurumuyla sıcak temasta oldun hep, aldığın birçok ödül var. "Sanat yapıtı"nın, daha daltarak söyleyeyim, "şiir"in, ödüle aday olması, ödüllendirmesi konusunda ne düşünüyorsun?*

Betül Dünder: "Sıcak temas" bana bir çatışma mahallini çağırıyordu Erkan. Bilemedim bunun doğru bir söylem olup olmadığını. Ancak benim için kusurlu. Şöyle düzeltiyim... Sicilimde yer alan ödüller gençlik ödülleri. Varlık'ta *dikkate değer* bulunmam şiirlerimi dergiye gönderip beklemek yerine minimal bir dosyayı önlerine koyup sonucu görmek istememle alakalı idi. Bu ödül bahsi her zaman tartışmalı oldu malum. Öncesinde söylenenler sonrasında da söylenecektir şüphesiz. Benim ödül sabıkama dair bir iki şey söyleyeyim. Arkadaş Zekai Özger, kitabı olmayanlara açık bir ödül, Arkadaş'ın ruhunu taşıyan... Ben dosya olarak yolladım, sevgili

Suat Çelebi, Jüri Özel Ödülü sonrasında kitap olarak bana geri gönderdi. Bu benim şansımdı. Her zaman söylerim, yaptığım şeyleri sunmak konusunda problemliyim. Bu bir eşikti. Çocukluğumun "Karartma Geceleri"nin yazarının adını taşıyan; Rifat Ilgaz Şiir Ödülü ise benim o günlerimle barışmam gibiydi.

2005 yılıydı, dosyam hem Arkadaş Zekai Özger Jüri Özel Ödülü'nü hem de Rifat Ilgaz Şiir Ödülü'nü aldı. Bana kalırsa birbirlerini tamamladılardı. Sekiz sene aradan sonra- Başka Dünyalar İçinde yayımlandı ve aklıma ödüle dair hiçbir şey gelmedi; hiçbir yere önermedim önerilmesine de razı olmadım. Unutmanın Kısa Tarihi'ne değer görülen Ruhi Su Şiir Ödülü ise bana da büyük sürpriz oldu. İnanması güç belki ama ben jüride kimlerin olduğuna bana ödül bildirildikten sonra baktım. Şimdi ödüllerin hepsini yan yana andığımızda şunun görülmesini isterim. Bu isimler sadece şair değillerdir; hatta bir akıma mensup, bir dönemi temsil etmek bağlamında öncü isimler de olmayabilirler; ancak hepsi tavır anlamında açık birer kimlikler. Daha açık söylersem Arkadaş Zekai Özger, Rifat Ilgaz ve Ruhi Su mücadeleci, devrimci birer öznedir. Hayatla kurdukları bağ, Rifat Ilgaz ve Ruhi Su'yu birbirine daha yakın düşürür şüphesiz, Arkadaş'ın yaşlanmasına müsaade etmediler malum. O benim için hep "Zeki Müren'i seviniz" diyendir. Bir önceki soruna atıfla söylersem; hem tanık, hem fail hem de kurbandır. Niye bu kadar açtım, uzattım bu cevabı; çünkü, ödül söz konusu olduğunda red bir tavır olarak anlamlı olabilir. Sonuçta buraya kadar kendi hikâyemle ilgili olanları paylaştım. Hepimizin aldığı ödüller böyle hikâyeler taşımayabilir. Bunun için ne ödül alan şairi ne de ödül verenleri suçlayabiliriz.

Ödül alanların da ödüle karşı çıkanların da ortak bir cümlesi vardır: "Şairin ödülü şiiridir." diye... Ben bu cümlemin gerçekliğini/kıymetini yitirdiğini düşünüyorum. Şairin ödülü -her dönem olduğu gibi- okurun kendisidir. Kitabınızı elinden bırakmamış onunla uyuyakalmış bir okurun hayali kadar beni çok az şey heyecandırır mesela şiir bahsinde. Ödülümüz bu fotoğraftır.

Sorduğun sorular ve emeğin için çok teşekkür ediyorum.

CAZKEDİSİ

çevirişiiir

Khal Torabully

İşte bana anlatılan
Bir kahvenin telvesinde
Bütün bu halk gidip geliyor
Şimdi ve gelecek arasında

Avrupa ve Asya;
İstanbul ve Anadolu arasında,
Din ve laiklik,
İnternet ve diğer mevcudiyetler arasında.

Çok az köprü vardır Boğazda.
Hatırlama ve unutulmuşluk,
Evrenselleşme ve kimlikler arasında

Fakat her biri kuvvetle dile getirir
Zaten hiçbir yere gitmeyen bir vapur olduğunu

Her yerden başka sonsuzluklara
Sen, ben ve volkanlar arasında
Durmadan gider gelir İstanbul.

Khal Torabully 1956 yılında Mauritius'un başkenti Port Louis'de doğdu. Mauritius asıllı Fransız şair, film yönetmeni, seyyahdır. Şair sayısı yirmiyi bulan şiir kitabının yanında şiir üzerine makaleler ve eserler de yazdı. Hint okyanusundaki Mauritius adasındaki Afrikalı, Hintli, Çinli, Avrupalı ve Müslümanların karşılıklı etkileşimlerinin çeşitliliğinden ve insanlaşmanın ilk okyanusundan doğan "Coolitude" anlayışının şiirselliği üzerine çalıştı.

Üniversite eğitimini Fransa'da Lyon Üniversitesinde şiirin semiotolojisi üzerine tamamladı. Amerika, İngiltere, Fransa, Portekiz, Tunus, Fas, Mauritius, İtalya, Almanya ve Türkiye'de pek çok konferans ve söyleşilere katıldı. **UNESCO**'nun 2010 yılında düzenlediği "Kültürlerin Diyoloğu" programı kapsamında Hint Okyanusu'nu temsil etti. Eserleri post-modernliğin yeniden keşfedilmesi bağlamında pek çok ülkede ders olarak okutuldu. Çağdaşları arasında yenilikçi bir şair olarak kabul edildi. 1981 yılında ilk şiir kitabı olan "Fausse-île", (L. Port-Louis: Babel) yayınlandı. Aynı kitap 1986 yılında bir kez daha Lyon'da basıldı. Eserlerinden en önemileri şöyle sıralanabilir: Fransızca-İngilizce-Çinçe olarak

üç dilli basılan "Le Printemps des Ombres" Sainte-Marie (Réunion): Azalées, 1991. Şairin en önemli eseri olarak kabul edilen Hint Okyanusunun kültür ve din çeşitliliğinden doğan "Cale d'étoiles, Coolitude" Sainte-Marie: Azalées, 1992'. "Palabres à parole", (Werner Lambertsy'nin önsözüyle), 1997. "Mes Afriques, mes ivoires" (Tanella Boni'nin önsözüyle), Paris: L'Harmattan, 2004. Fransızca küçük cep sözlüğü "**Le pouvoir des mots sur le mouvement des peaux**" La Passe du vent, 2006.

1993 yılında **Jean Fanchette** ödülünü, "Cale d'étoiles-Coolitude" kitabıyla kazanmıştır. Toplamda on farklı ödüle daha layık görüldü. Belgesel film yönetmenliği yapan şair, 1997'de **Pic Pic** filmiyle "London Videographers Guild" en iyi yapım ödülünü; 2010 yılında ise Kahire film festivalinde, "**La Mémoire Maritime Des Arabes**" (Araplar'ın Denizcilik Hatıraları) filmiyle "**Golden Award**" büyük ödülü kazanmıştır ve film Oman devlet televizyonunda İngilizce-Arapça olarak gösterilmiştir. Yazarın şiirleri çeşitli antolojilerde yer almış; şiirleri pek çok yabancı dile çevrilmiştir ve kitap olarak da basılmıştır.

çeviri: erkut tokman

Şiir ve Şiir Kültürü Dergisi
Üç ayda bir yayımlanır
Yayın Süreli Yayın
ISSN 2149-2891
Ederi: 10 TL (KDV dahil)

Yıl: 3 Sayı: 16
Ocak-Şubat-Mart 2019

Duvar Kitabevi Kırt. ve Müzik Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti. adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Berkan Balpetek

Yayın Yönetmeni
Halim Yazıcı

Yayın Kurulu
Halim Yazıcı - İlhtiya Deniz Ünal -
Erkan Karakiraz

Tasarım-Uygulama
Bassaray Matbaası

Yazışma Adresi
cazkedisidergisi@gmail.com

Yönetim Yeri
853 Sk. No:13 P:10
Kemeraltı - Konak / İzmir
Tel: 0 (232) 484 88 68
duvarkitabevi@gmail.com

Süredürüm Koşulları; Yıllık 30 TL.
Türkiye İş Bankası
3408-2212231
IBAN: Duvar Kitabevi
TR48 0006 4000 0013 4082 2122 31

Baskı;
Bassaray Matbaası
Sanat Cad. No:1/5 Çamdibi-İzmir

Temsilciler
Ankara - Ali Hikmet Eren
Antalya - Nisa Leyla Gündüz
Ayvalık - Turgut Baygın
Bursa - Güney Özkılıç
Çanakkale - Tuğba Alaybeyoğlu Gürbüz
Diyarbakır - Sadık Ay
Eskişehir - Rahmi Emeç
Kayseri - Deniz Dengiz Şimşek
Konya - Petek Sinem Üstübal
Mersin - Ferhat İşlek
İstanbul - Devrim Horlu
Marmaris - Raşit Öztürk
Bodrum - Mehmet Gölü, İmge Kitabevi
Mardin - Mahmut Aksoy

*Ürün gönderiminde e-posta adresinin belirtilmesi; bilgisayar ortamında, 12 punto ile yazılması; e-posta ile ya da yazışma adresine cd ile ulaştırılması; a4 kağıdı ile 3 sayfa aşmaması ve önceden başka bir yerde yayımlanmamış olması gerekmektedir.

* Dergide yayımlanan ürünlerden yazarı sorumludur.

Not: Dergimiz İzmir, Adana ve Mersin'de Kitapsan şubelerinden temin edilebilir.

Baskı Tarihi: 4 Ocak 2019